

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MATEJA JERINA, 12. 5. 1981

DIPLOMSKO DELO

**PROSTORSKA ANALIZA POVESTI
SLOVENSKIH VEČERNIC V OBDOBJU
OD 1860-1870**

Študijski program:
slovenščina-D, pedagogika-D

Ključne besede: prostorska analiza, Slovenske večernice, deset povesti

Mentor: prof. dr. Miran Hladnik

LJUBLJANA, 2005

Nalogo posvečam možu Petru, sinu Timoteju in staršem.

ZAHVALA

Vesela sem, da sem lahko diplomsko nalogo opravljala pri mentorju dr. Miranu Hladniku, ki se zna vživeti v študenta in mu s svojo strokovnostjo in pravim mentorstvom pomaga, da kar se da najhitreje pride do želenega cilja svojega študija – diplome.

Zahvaljujem se možu, ki mi je bil v teh mesecih priprave diplome v veliko pomoč.

Zahvaljujem pa se tudi svojim staršem za spodbudo in navdušenje za študij. Vesela sem, da sem zaključila s študijem slovenščine, saj mi bo to omogočilo, da začnem s poučevanjem slovenskega jezika, česar sem si že od malih nog želela.

Zahvaljujem se tudi sinku Timoteju, ki me je s svojo pridnostjo in otroškim smehom vseskozi spodbujal, da sem nalogo hitreje opravila.

POVZETEK

V diplomski nalogi se ukvarjam s prostorsko analizo povesti, ki so bili napisane med leti 1860 in 1870. Natančneje sem opazovala metaforiko v prostoru, barve, ali gre pretežno za interiere ali eksteriere. Zanimala me je vrsta pripovedovalca, ki opisuje prostor, ter na kakšen način ga opiše. Analizirala sem tudi emotivno plat prostora in sicer z vidika bralčeve subjektivne ocene simpatije oziroma antipatije do prostora. Opazovala sem geografski prostor in sicer, kje se zgodba v večji meri dogaja, ali je na podeželju, v mestu, v naravi ali nasplošno po svetu. Zanimalo me je tudi, v kolikšni meri se pojavljata fiktivni in realni prostor ter kontrasti v prostoru. Opazovala pa sem tudi konkreten in nekonkreten opis prostora. Analizo prostora in svoje ugotovitve sem prikazala v obliki tabel in grafov, ki se nahajajo v prilogi.

KAZALO

ZAHVALA	2
POVZETEK	3
KAZALO	4
PREDGOVOR	6
1 PRIPOVEDOVANI PROSTOR	7
2 O IZBRANEM ZGODOVINSKEM OBDOBJU Napaka! Zaznamek ni definiran.	
2.1 ZVRSTI IN OBLIKE	9
2.1.1 LIRIKA	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.1.2 EPIKA	9
2.1.3 DRAMATIKA	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3 OBNOVA IZBRANIH DEL	10
3.1 ANTON JANEŽIČ	10
3.2 MOLITEV V NEVARNOSTI NAJVEČ PREMORA	10
3.3 UBOGA DRUŽINA	11
3.4 JERNEJČEK GRE V ŠOLO	11
3.5 EN KRIVIČEN VINAR DESET PRAVIČNIH SNE	12
3.6 SPOMINI STAREGA SLOVENCA	12
3.7 ŽALOST IN VESELJE	13
3.8 GRAD ROJINJE	13
3.9 HČERINA LJUBEZEN	14
3.10 CERKEV SV. KRIŽA PRI BELAKU	14
4 INTERPRETACIJA PROSTORA V IZBRANIH DELIH SLOVENSKE VEČERNICE	16
PRILOGE:	25
5 ANALIZA IZBRANIH DEL	25
5.1 ANTON JANEŽIČ	25
5.2 MOLITEV V NEVARNOSTI NAJVEČ PREMORA	31
5.3 UBOGA DRUŽINA	37
5.4 JERNEJČEK GRE V ŠOLO	41
5.5 EN KRIVIČEN VINAR DESET PRAVIČNIH SNE	45
5.6 SPOMINI STAREGA SLOVENCA	50
5.7 ŽALOST IN VESELJE	58
5.8 GRAD ROJINJE	69
5.9 HČERINA LJUBEZEN	74
5.10 CERKEV SVETEGA KRIŽA PRI BELAKU	82
6 LITERATURA	89
IZJAVA O AVTORSTVU	Napaka! Zaznamek ni definiran.

PREDGOVOR

Za diplomsko delo sem si izbrala prostor v literaturi, natančneje v povestih Slovenskih večernic, ki so bile napisane med leti 1860 in 1870.

Sprva se nisem želela osredotočiti le na povesti Slovenskih večernic, temveč sem želela pregledati širši nabor povesti iz tistega obdobja. Imela sem nekaj težav, saj se zaradi častitljive starosti popisi ne nahajajo v računalniških katalogih, zato sem se preizkusila v brskanju po ročnih katalogih. To seveda niti ne bi bilo tako težavno, ko bi v knjižnici imeli knjigo, ki sem jo z nekaj truda uspela najti. Žal pa temu ni bilo tako in zato je iskanje postajalo vse dolgotrajnejše. Kljub vsemu pa se je vsa zgodba okoli iskanja potrebne literature uspešno zaključila ob pomoči izkušene in prijazne bibliotekarke.

Ko sem dobila v roke študijsko literaturo, sem se lotila branja in izpisovanja povedi, kjer se pojavi omemba prostora. Odločila sem se, da bom prostor analizirala po naslednjih kategorijah:

- geografski prostor
- interieri in eksterieri
- kako se menjajo prostori
- koliko povedi je posvečeno opisu prostora
- konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor
- metafore pri opisu prostora
- pripovedovalčev opis prostora
- vrsta pripovedovalca
- bralčeva emotivna plat – simpatija, antipatija do opisa prostora
- barve v prostoru
- zvok v prostoru
- realni in fiktivni prostor
- kontrasti v prostoru

Omenjene kategorije sem zapisovala v obliki tabele, kasneje jih preštela ter izdelala tortne grafikone, ki prikazujejo ugotovljeno.

1 PRIPOVEDOVANI PROSTOR

Marjan Dolgan opisuje v knjigi Kompozicija Pregljevega pripovedništva več vrst prostora.

V osnovi loči **pripovedovalčev, naslovljenčev in dogodkovni prostor**. Pravi, da sta pripovedovalčev in naslovljenčev prostor večinoma nedoločena in neznatna (Dolgan 1983). To lahko potrdim tudi v svoji študiji, saj se iz vseh povesti lahko razbere dogodkovni prostor, le iz Spominov starega Slovenca pa lahko razberemo tudi pripovedovalčev prostor.

Bralec lahko včasih dogodkovni prostor razbere že kar iz samega naslova knjige. V mojih izbranih delih lahko razberem dogodkovni prostor iz naslova Grad Rojinje in Cerkev sv. Križa pri Belaku. Za dogodkovni prostor je tudi značilno, da je komplementaren dogodkovnemu času.

Kljub vsemu, da je moje raziskovanje usmerjeno predvsem v prostor, se zavedam, da je prostor vedno v povezavi s časom. *»Pripovedovani čas in prostor sta tesno povezana, saj ustreza vedno odseku prve kategorije odsek druge. Za prostorsko-časovno povezavo je uvedel Bahtin strokovni pojem«kronotop«. Ti so lahko različni, kar vpliva na pomen pripovedi.«* (Bahtin 1975 po Dolganu 1983, str. 13)

V delih, ki jih obravnavam v diplomski nalogi, prostor večinoma ni opisan z več kot eno povedjo. Ugotavljam, da pripovedovalec prostor samo omeni in tako posveti več pozornosti dogodkom kot pa samemu prostoru, v katerem dogodki potekajo. Temu pravimo, da se pripoved nagiba od **nakazanega k praznemu prostoru**.

Dolgan v razčlenitvi Pregljevih del loči tudi **oblastniški prostor**. Iz njegovih praktičnih primerov oblastniškega prostora si razlagam, da je to tisti prostor, ki **obvladuje socialno sceno**. Je prostor, na katerega se navezujejo, s katerim so povezani manjši prostori. Primer lahko navedem v povesti Grad Rojinje. Grad je fizično postavljen višje, na hrib, je prostor oblasti, predstavlja nadrejeni prostor. Vas pa je prostor raje in predstavlja podrejeni prostor.

Dolgan opisuje tudi **retrospektivni prostor**, ki se odraža v spominih, sanjah in celo prividih literarnih oseb. V obravnavanih povestih je retrospektivni prostor izrazito prisoten v Spominih

starega Slovenca. Tu lahko bralec že iz samega naslova pričakuje, da bo zgodba retrospektivna.

Kronikalni prostor je prostor, ko prvostopenjski pripovedovalec ne opisuje sam vseh dogodkov, temveč pripovedovanje prepusti nekomu drugemu – drugostopenjskemu pripovedovalcu. Za prvostopenjskega pripovedovalca je značilno, da »ima« prvostopenjski kronikalni čas, za drugostopenjskega pripovedovalca pa je značilno, da »ima« drugostopenjski kronikalni čas. Največ kronikalnega prostora sem opazila v povesti Žalost in veselje, kjer prvostopenjski pripovedovalec prepusti pripovedovanje tudi literarnim junakom, ko opisujejo svoje dogodivščine.

Opazovala sem tudi prisotnost **fiktivnega in realnega prostora**. Povedati je potrebno, da je prostor v literaturi vedno fiktiven. Toda, če ostanem na tej točki, mi ta definicija za podrobnejše raziskovanje zapre načrtano pot. Prostor, ki je v literaturi in mu lahko kljub vsemu rečemo realni prostor, se mora naslanjati (namigovati, se posluževati, izhajati iz ...) realne, geografsko izpričane lokacije (z imenom potrjenim v Atlasu Slovenije, ipd.). Fiktivni prostor pa je temu nasproten, saj nima korelacije z realno, to je geografsko izpričano lokacijo. V obravnavanih delih se le v eni povesti pojavi fiktivni prostor in sicer v povesti En krivičen vinar deset pravičnih sne. Tu se študent vrača iz mesteca **M.**, kjer hodi v latinsko šolo. Na diplomskem seminarju smo se v pogovoru s kolegi strinjali, da je lahko tudi oznaka npr. glavno mesto Slovenije, kot mesto L. že realni prostor, saj vsi vemo, da se ta inicialka nanaša na Ljubljano.

Da pa ne bom ostala le pri opisovanju posameznih vrst prostora, naj omenim, koliko odstotkov celotnega besedila je namenjeno prostoru:

- Žalost in veselje: 4,3 %
- Anton Janežič: 11,1 %
- Grad Rojinje: 6,2 %
- Hčerina ljubezen: 41,0 %
- Molitev v nevarnosti največ premore: 33,0 %
- Spomini starega Slovenca: 11,0 %
- Cerkev sv. križa pri Belaku: 35,7 %
- Uboga družina: 6,6 %
- En krivičen vinar deset pravičnih sne: 15,0 %

- Jernejček gre v šolo: 23,8 %

Rzberemo lahko, da po količini prostora najbolj izstopa Hčerina ljubezen. To si razlagam z značilnostjo same zgodbe, ki se vseskozi odvija na poti. Praskovna potuje iz vasi Išim do Petrograda. Da bi si bralec lažje predstavljal težavnost njene poti, avtor opis dogajanja v večji meri nameni tudi prostoru.

1.1 ZVRSTI IN OBLIKE

EPIKA

Za čas, ki ga obravnavam v diplomskem delu, je značilno, da je pripovedništvo v prozi zastopano skoraj z vsemi svojimi zvrstmi: črtica, feljton, novela, povest in roman. Za to obdobje je značilna zlasti priljubljenost povesti, ki je po zgradbi najpreprostejša, pa tudi vsebinsko poljubna, saj teži v moralno in narodno poučnost, ali pa v fabulativno zabavnost. Predstavlja kmečko, pa tudi trško in izobražensko življenje (Kos 2001). Posebna zvrst povesti je zgodovinska povest, ki je v tem obdobju zelo priljubljena. Prava novela se razvije pri Tavčarju in deloma Kersniku. Pojavi se tudi črtica kot opis značilnega dogodka iz kmečkega življenja brez umetelne zgradbe in priostrenosti, ki jo zahteva novela. Roman je še bližje povesti, njeni fabulativni zabavnosti in preprosti zgradbi. Tak roman pozna predvsem Jurčič in tudi Kersnik. Šele Tavčar v svojem poznem obdobju piše obliko pravega romana (Kos 2001).

2 OBNOVA IZBRANIH DEL

2.1 ANTON JANEŽIČ

Zgodba pripoveduje o Antonu Janežiču, ki se je rodil v idilični slovenski vasici Leše. Ta vas ni samo zibelka znamenitega Antona Janežiča, temveč tudi Matija Ahacelna, prijatelja mladine in ljudstva, blagega domoljuba in velikega dobrotnika rojstnega kraja in človeštva sploh. Anton Janežič je bil izredno bister in priden otrok, tako da je šel že kot desetleten leta 1838 v nemške šole v Celovec. Že čez dve leti je začel hoditi v latinske šole, saj so se starši posebej nadejali, da bi postal duhovnik. Z odraščanjem je vedno bolj opažal, kako je slovenščina drugorazreden jezik, saj se je krog in krog mesta govorilo slovensko, v gimnaziji pa ni slišal niti črhniti slovenske besede. V deželo je prihrumelo usode polno leto 1848. Takrat so slovenski domorodci osnovali v Celovcu slovensko društvo, mladi Janežič pa je bil izvoljen v odbor, saj je bil iskren in marljiv. Kmalu je začel na gimnaziji učiti slovenski jezi z dovoljenjem ministrstva, vendar brez plače. Prišle so počitnice in Anton se je pripravljal na izpit iz zgodovine in nemškega slovstva. Veliko so mu pomenili slovenski dijaki v Celovcu, za njih je osnoval bralno društvo in jih spodbujal k branju. Ko je na Dunaju opravil vse izpite, je bil potrjen za učitelja slovenskega jezika in slovstva nižjih in višjih šol. Kmalu se je oženil v Žrelcu s Karolino Kolarjevo. Še mlad je hudo zbolel, se preselil v Poreče, da bi ozdravel, a žal je še huje zbolel, se preselil v mesto in nato kmalu umrl.

2.2 MOLITEV V NEVARNOSTI NAJVEČ PREMORE

Zgodba pripoveduje o čudežu, ki se je zgodil v Tirolskih gorah. V mirni vasici na severni strani »Inšpruka« v Tirolah živijo gozdar Bolte, žena Katra in hči Katarina. Bilo je leta 1850, ko je huda zima omenjeno vas obiskala z velikimi zameti. Nekega jutra se Bolte odpravi visoko v gore po les. Kljub izkušenosti in spretnosti se mu udre pod nogami in skupaj s sanmi pade v prepad. Bil je že večer in nestrpna žena Katra odide k sosedom po pomoč. Ti se urno odpravijo v gore, kjer prav na enem mestu vsi zaslišijo glas. Začno kopati in Bolte je kmalu rešen. Ko ga vprašajo, ali je on klical, se je samo začudil, saj je komaj še dihal, kaj šele, da bi

jih klical. Može so bili vsi prepadeni, saj so videli, da je njihove molitve, da bi rešili Bolteta, uslišala devica Marija in jim pomagala. Vriskajoč po poti navzdol se veselo vračajo domov.

2.3 UBOGA DRUŽINA

Zgodba se dogaja v letu 1841 v mestu Antverpnu, kjer je zima ulice zavila v svoj mrzli zimski plašč. Revni delavci trpijo zaradi pomanjkanja hrane, drgetajo v mrzlih in vlažnih sobah svojih hiš in se trudijo na vse načine, da bi preživeli. Za živež prodajo vse svoje imetje, saj jih je sram beračiti po ulicah. To bedo opazita dve imenitni, premožni »gospici«, ki imata za razliko od ostalih bogatašev razvit čut do malega človeka. Vstopita v sobo in jim podarita živeža, denar in pošljeta po zdravnika k mali umirajoči deklici. Obljubita jim tudi vnaprejšnjo pomoč, ko jo bodo potrebovali. Uboga družina se še ne zaveda prav dobro, kaj se jim je zgodilo. Toda kmalu se življenje očetu, mami in trem otrokom zopet postavi na novo.

2.4 JERNEJČEK GRE V ŠOLO

Zgodba pripoveduje o urejeni, prijetni družini, ki živi v idilični slovenski pokrajini. Leta 1834 je najstarejši sin Martinček zaključil šolanje v domači šoli. Tudi drugorojeni otrok je bil zelo priden za učenje, zato se starši odločijo, da bo šel na šolanje v Ljubljano. Pisatelj zelo slikovito opiše dogajanje in vzdušje v hiši pred odhodom. Opisuje mamina čustva in očetove skrbi ter kako sproščeno doživljajo odhod starejšega bratca mlajši otroci. Napoči trenutek slovesa in Jernejček se z očetom odpravi v Ljubljano. Ko dospeta v veliko mesto, gresta najprej v šenklavsko cerkev k sveti maši. Tu spoznata veliko bodočih Jernejčkovih sošolcev in napetost ter vznemirjenost sta vse manjši. Po sveti maši odideta vpisat Jernejčka v šolo nakupiti šolskih knjig, nato pa se oče odpravi proti domu. Jernejček se vsa leta pridno šola, starši so nanj zelo ponosni in kasneje se poda še v višje šole na Dunaj.

2.5 EN KRIVIČEN VINAR DESET PRAVIČNIH SNE

Bilo je leta 1820, ko se študent vrača domov iz mesteca M., kjer hodi v latinske šole. Doma ostane le za jesenske praznike, v tem času pa si domači in mlad študent pripovedujejo o svojih dogodivščinah, ki so se v času njegove odsotnosti dogodile. Starši mu povedo, da v njegovi rodni vasi ni več trgovca in njegove družine. Vsi so poizvedovali, kam je šel, toda odgovora niso našli. Tisto jesen je za nameček vsega v njegov prodani hram celo treščila strela. Študent se s temi informacijami vrne v mesto M. in se izšola za duhovniški poklic. Po naključju se nekega dne sreča z zgoraj omenjenim sosedom. Zaradi velike zunanje spremenjenosti ga sosed ni prepoznal. Okoliščine so pripeljale do tega, da se mu je spovedal, kako je na krivičen in grd način obogatel, sedaj pa je reven in sramuje se svoje nesreče, saj so otroci in žena morali s trebuhom za kruhom po svetu. Žena mu je v bolnišnici umrla, on pa sedaj berači.

2.6 SPOMINI STAREGA SLOVENCA

Zgodba pripoveduje o Andreju Pajku, bivšemu avstrijskemu in francoskemu vojščaku, vojnemu ujetniku na Francoskem in Ruskem ob Napoleonovem času. Andrej Pajk se je rodil leta 1789 na Hudem pri Zatičini na Dolenjskem. Starši so iz malega otroka hoteli narediti gospoda, zato so ga poslali v šolo. Učil ga je celo gospod Janko Kersnik, katerega je imel zelo rad. Kasneje je stopil v šolo v Ljubljani, kjer pa se med visoko gospodo ni dobro počutil, zato se je raje vrnil na rodno Dolenjsko, natančneje v Novo mesto. Ko je deček odrasel v fanta, se je vojska na Laškem močno razvnela in mladi Andrej Pajk se je že znašel v njej. Kmalu se je razvedelo, da so na meji Francozi in vojaki so dobili ukaz, da naj gredo v Ljubljano, od tam pa na Notranjsko. Andrej Pajk opisuje bojevanja, težko pot in kasneje ujetništvo. Dobili so zapoved od Francozov, da morajo zapustiti domovino in iti v zapor na Francoskem. Hodili so zelo dolgo in »šembrano hudo« so se počutili. Spali so po hlevih, cerkvah, v mrzlih in vlažnih šotorih. Prišli so do Mantove, kjer se zamenjata poveljnika. Sedaj je bila pot lažja, dobili so celo več živeža. Vojaki nadaljujejo težko pot v bližnjo goro in se ustavijo v samotnem samostanu pri menihih. Tu se po dolgem času počutijo sprejete, postreženi so kot pravi gostje. V naslednjih dne in tednih so doživljali hude preizkušnje na Francoskem kasneje na Bavarskem in nazadnje v Rusiji. Domov v se je vrnil 9. maja 1815, zaradi svoje izkušenosti in

razgledanosti kmalu dobil službo pri vojnem komisarju. V letu dni se je oženil, sedaj pa kot starec samotari, žena mu je umrla, on pa samo še čebele komandira.

2.7 ŽALOST IN VESELJE

Zgodba sodi med pustolovsko literaturo in pripoveduje o Petru Grmarju, ki je živel že mnogo let v mali koči ob Savi. Nekega popoldneva se odpravi v gozd iskat pripravnega lesa, da bi popravil svoj čoln. Tam pa zagleda dva moža, ki hočeta ubiti malega dečka. Peter ga reši iz rok hudobnežev, mu da ime Aleš in očetovsko skrbi za siroto. Ko Aleš odraste, odide v vojsko, od tam pa ga pot vodi v ujetništvo na roparskih ladjah. Zaradi svoje iznajdljivosti in inteligentnosti se mu vedno uspe rešiti iz rok sovražnikov. Sprva so gusarji, ki so ga ujeli res bili njegovi sovražniki, kmalu pa ugotovijo Aleševo znanje tujih jezikov in ga uporabijo za prevajalca. Aleš dobi med ujetniki prav posebno mesto. Je cenjen in spoštovan. V težkih trenutkih ujetništva se Aleš ne zanaša samo na svojo moč, pamet in iznajdljivost, temveč svojo usodo prepušča v božje roke, kar kaže na moment vzgojnosti te literature. Aleš po sili razmer pluje po svetu in na eni strani ga spremlja žalost, da je sam tako daleč od doma, da nanj preti veliko nevarnosti (ujetništvo, viharji na morju, nepredvidljivi morski roparji, domorodci na oddaljenih otokih...) na drugi strani pa je zgodba polna veselih trenutkov, ko se Aleš nepričakovano sreča z očetom in kasneje še s svojim bratom. Po dolгих letih preizkušenj v oddaljenih krajih srečno prispejo domov k svoji čakajoči materi oziroma ženi.

2.8 GRAD ROJINJE

Zgodba govori o dobrem in pravičnem graščaku Francu Rojarju, ki se po smrti svoje žene zopet oženi z mlajšo gospodično, ki postane mačeha njegovi hčerki Anici. Pod svojo streho pa vzame tudi siroto Vilibalda, ki pa z odraščanjem postaja vse bolj pohlepen, zaljubi pa se celo v Francetovo ženo. Na poti z boja zoper Turke domov Vilibald po naročilu Francetove žene zabode Franca Rojarja. V prepričanju, da je mrtev, vesel prijezdi domov, tam pa poroča, da je graščak nesrečno padel v boju s Turki. Vilibald in srečna mačeha, misleč, da je stari Rojar mrtev in da je sedaj vse urejeno, se začnete do male Anice zelo grdo vesti. Toda zgodba se na drugi strani odvija v mali vasici, kjer stari Rojar okreva pri dobrih kmečkih ljudeh. Ko si

opomore, po slučaju izve, kaj se dogaja na gradu Rojinje. Brez besed in nemudoma se odpravi rešit svojo hčer Anico, ki te dni tava nekje po gozdu. Neke noči jo vso premraženo najde pod smreko in jo pelje domov. Še preden se Rojar vrne na grad, mačeha in Vilibald pobegneta in z leti postaneta vse bolj revna in uboga. Neizmerno veselje ob srečni vrnitvi starega Rojarja in Anice se na gradu nadaljuje še dolga leta, saj se kmalu Anica omoži in že pričakuje prvorojenca. Stari Rojar žal tega veselega trenutka ne dočaka, saj spokojno umre.

2.9 HČERINA LJUBEZEN

Zgodba govori o hčerini neizmerni ljubezni do svojih staršev. V mirno, družinsko življenje družine Lopulov poseže človeška zavist in privoščljivost. Nekega dne Ivana Lopula po krivem sodelavci obdolžijo izdajstva v vojski in ga zato obsodijo v pregnanstvo v mrzlo Sibirijo. Oče Ivan, njegova žena Ana in dveletna hči Praskovna se morajo odseliti v daljno in mrzlo Sibirijo. Naselijo se v vasi Išim, na katero pa se oče posebej težko navaja. Hči Praskovna raste v pozitivno in veselo dekle. Kazen, ki je doletela očeta, se ji zdi zelo huda in krivična, zato se odloči, da ju bo rešila iz zagate in se odpravi naravnost do carja v Petrograd. Pot je bila dolga in težavna ter zelo nevarna za malo, neizkušeno deklico. Na poti jo je vseskozi varovala božja roka, tako, da je v posebej težkih trenutkih srečala dobre ljudi, ki so jo vzeli k sebi. Po dolgem času tavanja pride Praskovna v veliko mesto Petrograd. Odpravi se v palačo starešinstva, kjer doživi neljubo izkušnjo, saj jo zavrnejo in vržejo na cesto. Tudi tokrat se pokaže svetla luč, saj ji premožnejša gospa priskoči na pomoč. Praskovna pride z njeno pomočjo do samega carja, ki odloči, da bo njena družina izpuščena iz mrzle Sibirije. Vesela novica se kmalu razve, Praskovna se zaradi obljube odpravi nazaj k nunam, kjer pa na žalost še pred prihodom njenih staršev odide v domovino, kjer je ne bo nihče preganjal.

2.10 CERKEV SV. KRIŽA PRI BELAKU

Zgodba pripoveduje o romarskih krajih in o ljudeh, ki romajo na ta mesta zaradi čudovitih dogodkov, ki so jih že mnogi tu doživeli. Na svetu poznamo več romarskih krajev, zgodba pa se osredotoči na razlago, kako je Perava postala svet kraj. Nekoč je tam stal navaden križ in ljudje, ki so hodili ob razpelo molit, so bili čudežno ozdravljeni. Tako so se neverjetne zgodbe

o ozdravljenju pod križem na Peravi širile med ljudmi. Še vedno pa temu niso vsi verjeli. Med njimi tudi ne takratni prelat Avguštin Pihler. Zgodil pa se je tudi njemu čudež. Tako se je primerilo, da so iz Celovca vendarle dobili denar, da so lahko na tem svetem kraju sezidali cerkev. Ta stoji še dandanes in ljudje od vseh krajev romajo k njej in postavljajo votivna znamenja.

3 INTERPRETACIJA PROSTORA V IZBRANIH DELIH SLOVENSКИH VEČERNIC

Po analizi prostora sem dobljene podatke obdelala tudi numerično in grafično tako, kot je razvidno iz spodnjih dveh tabel in grafov. Podatki v tabeli prikazujejo pogostost pojavljanja posamezne kategorije pri opisu prostora v 10 obravnavanih delih iz izbranega obdobja. Glave vrstic predstavljajo posamezne kategorije, po katerih sem prostor analizirala. Številke v glavah stolpcev predstavljajo številko poglavja diplome, v katerem je izbrano delo analizirano ter od koder so podatki pridobljeni.

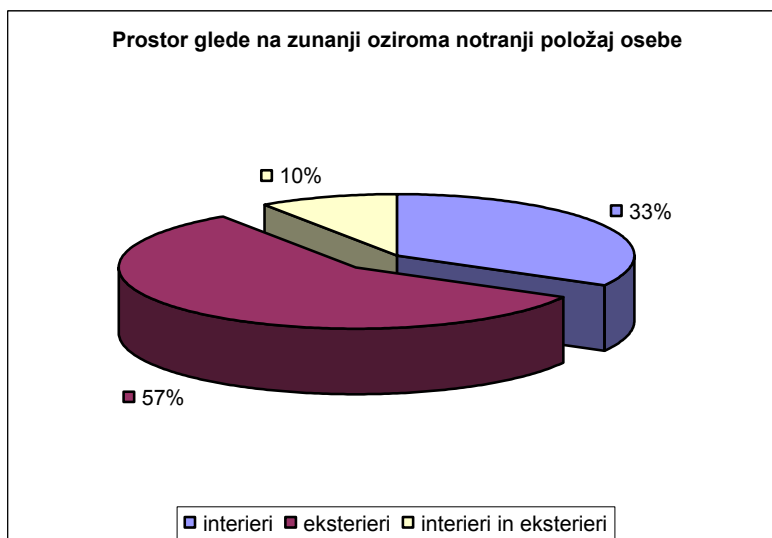
Tabela št. 1

Številka naslova obravnavanega dela:											VSOTA
	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	3.5.	3.6.	3.7.	3.8.	3.9.	3.10.	
interieri/eksterieri											
<i>interieri</i>	11	5	2	8	11	16	16	8	22	2	101
<i>eksterieri</i>	10	14	4	7	11	27	38	14	19	31	175
<i>interieri in eksterieri</i>	7	0	1	0	0	4	9	2	4	2	29
Kako se menjajo prostori											
<i>vas (kmetija, krčma)</i>	7	4	0	2	0	1	1	1	8	16	40
<i>mesto</i>	5	0	7	1	8	15	4	0	6	7	53
<i>šola</i>	5	0	0	3	2	3	0	0	0	0	13
<i>cerkev</i>	2	0	0	1	2	1	1	1	5	8	21
<i>društvo</i>	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
<i>kmetija, hiša, grad</i>	1	4	0	4	2	8	18	9	12	1	59
<i>okolica, narava, pot</i>	4	11	0	3	7	10	28	12	13	2	90
<i>ladja</i>	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	7
<i>razno</i>	1	0	0	1	1	9	1	2	0	0	15
Koliko povedi je posvečeno opisu											
<i>ena poved</i>	17	12	3	12	20	19	38	18	25	30	194
<i>dve povedi</i>	8	4	2	2	2	11	9	3	13	4	58
<i>tri povedi</i>	1	2	1	0	0	8	9	3	7	1	32
<i>štiri povedi</i>	1	1	0	0	0	0	6	0	0	0	8
<i>pet ali več</i>	1	0	3	0	0	1	0	1	1	0	7
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor											
<i>konkretno</i>	25	19	3	4	9	28	23	9	23	30	173
<i>nekonkretno</i>	3	0	4	11	13	19	40	16	22	25	153
Geografski prostor											
<i>podeželje (travnik, polje)</i>	11	10	0	9	9	15	9	11	15	25	114
<i>mesto</i>	15	0	7	6	11	24	8	2	17	6	96
<i>narava, pot</i>	1	9	0	0	0	5	37	10	13	0	75
<i>svet</i>	1	0	0	0	2	2	9	0	0	0	14

Tabela št. 2

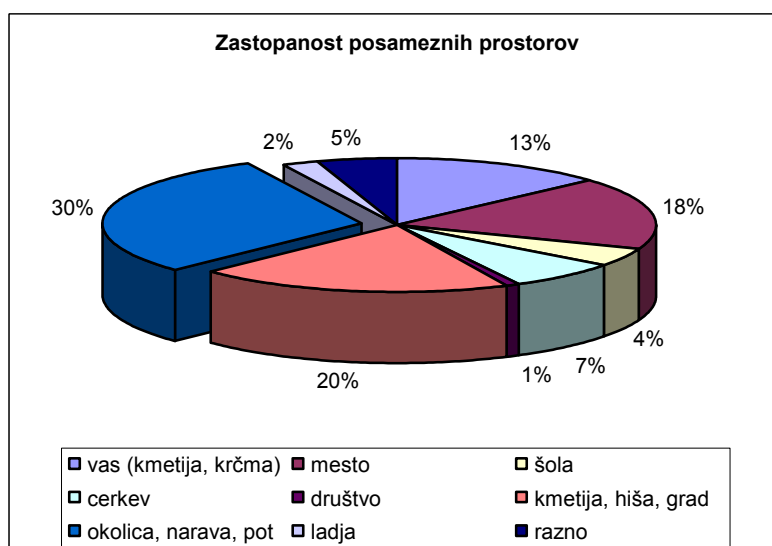
Številka naslova obravnavanega dela:											VSOTA
	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	3.5.	3.6.	3.7.	3.8.	3.9.	3.10.	
Metafora za prostor											
<i>poosebitev</i>	5	6	3	3	1	0	2	3	0	1	24
<i>primera</i>	1	1	2	0	0	1	1	0	1	0	7
<i>preimenovanje</i>	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	4
<i>podvojitev</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
<i>soglasniški stik</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
<i>zamenjan besedni red</i>	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	4
<i>pretiravanje</i>	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	3
Pripovedovalčev opis prostora											
<i>idilično</i>	5	2	0	2	0	0	9	3	0	0	21
<i>ponosno</i>	6	0	0	3	0	0	0	0	0	1	10
<i>kot dejstvo</i>	10	0	2	3	11	16	14	9	3	25	93
<i>žalostno</i>	2	8	1	3	5	16	7	5	16	0	63
<i>metaforično</i>	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
<i>napeto</i>	1	4	0	0	0	3	18	3	3	0	32
<i>v pričakovanju</i>	0	2	1	0	2	0	0	1	3	2	11
<i>veselo</i>	0	2	1	3	4	11	10	3	18	4	56
<i>tragično</i>	0	0	2	0	0	0	5	0	2	0	9
Vrsta pripovedovalca pri opisu prostora											
<i>vsevedni</i>	27	19	7	15	8	3	58	22	46	32	237
<i>prvoosebni</i>	1	0	0	0	14	42	0	0	0	3	60
<i>personalni</i>	0	0	0	0	0	1	5	2	0	0	8
Bralčeva ocena do prostora											
<i>simpatija</i>	21	7	3	12	6	17	31	11	20	33	161
<i>antipatija</i>	4	11	4	0	11	18	13	13	26	2	102
<i>s+a</i>	2	1	0	3	1	3	3	0	0	0	13
<i>neopredeljen</i>											
Barve v prostoru											
	0	3	3	2	0	1	11	2	0	0	

Graf št. 1

Iz grafikona je razvidno, da se večina zgodb dogaja zunaj. V določenih primerih sem se odločila, da prostor označim kot kombinacijo interierov in eksterierov, saj včasih avtor opisuje neko hišo v svoji notranjosti in njeni okolici, naprimer še njen vrt in sadovnjak.

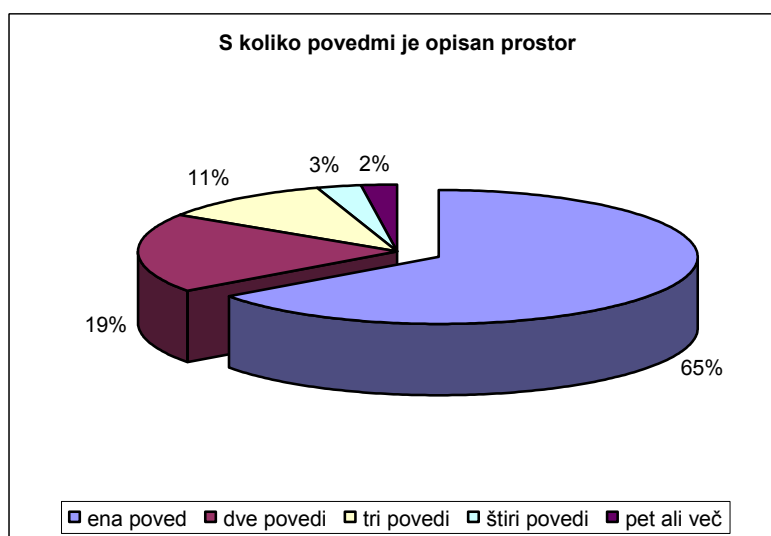
Graf št. 2

Zastopanost posameznih prostorov je pestra in raznolika, zato sem se odločila da iz raznovrstnosti prostorov izločim 9 kategorij. Ugotovila sem, da je največ prostora, kar 30 % zastopanega v obliki okolice, narave, poti. To si razlagam s tem, da so junaki teh del aktivni, delovni, pogumni in tako niso le statično v določenem mestu ali vasi, temveč se gibljejo po

več različnih prostorih. 20 % prostora zavzema kmetija, kmečka hiša in grad. To so kraji od koder glavni junaki zgodb izhajajo, koder bivajo nekaj časa in kamor se ob koncu dogodivščin zopet vrnejo. Velik del prostora zavzema tudi mesto, kjer se pomembni junaki zgodbe srečujejo in delujejo. Tudi vas nima zanemarljivega odstotka pogostnosti pojavljanja, saj je prisotna v 13 %. Dogajalni prostor, ki je povezan s cerkvijo je prisoten v 7 %. Kategorije prostorov, ki jih nisem mogla uvrstiti v omenjen izbor sem označila z razno in sem jih naštel 5 %. Prostor, povezan s šolo zavzema 4 %. Le 2 % dogodivščin se zgodi na ladji in 1 % v društvih.

Graf št. 3

Iz grafikona je razvidno, da v veliki meri pisatelji prostor opišejo v eni povedi, pravzaprav tu ne gre za pravi opis prostora, temveč samo za omembo lokacije, kjer se določena literarna oseba nahaja. 19 odstotkov prostora je opisano z dvema povedma, 11 % zavzema prostor, ki je opisan s tremi povedmi. Redki so opisi prostora s štirimi povedmi, le 4 % in le 2 % zavzema opis prostora s pet ali več povedi.

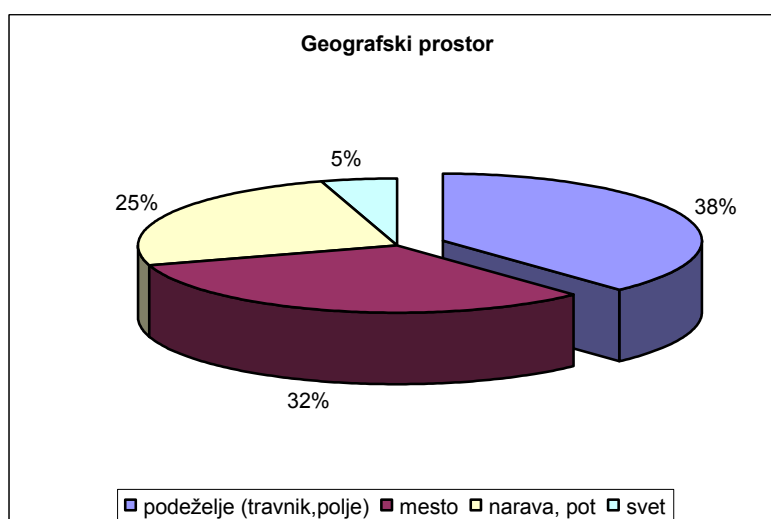
To je seveda razumljivo, saj je avtorju v ospredju tekočnost in napetost zgodbe, ki jo med drugim dosega tudi s hitrim menjanjem prostorov, manj pa mu je v interesu vsak kraj zelo natančno opisati, kot je značilno za pravi realizem.

Graf št. 4

Iz četrtega grafikona je razvidno, da so v večini primerov prostori poimenovani konkretno, to pomeni da bralec točno ve, kje se literarna oseba nahaja. Primer konkretnega prostora je Ljubljana, primer nekonkretnega prostora pa je v moji analizi naprimer neka hiša, neka ladja, neka vas ... Kljub vsemu pa nekonkretni prostor zavzema zelo velik delež. To si razlagam tako, da je včasih lahko zgodba bolj privlačna, saj pušča prosto pot bralčevi domišljiji, kot pa če je vse naprej določeno in tudi opisano.

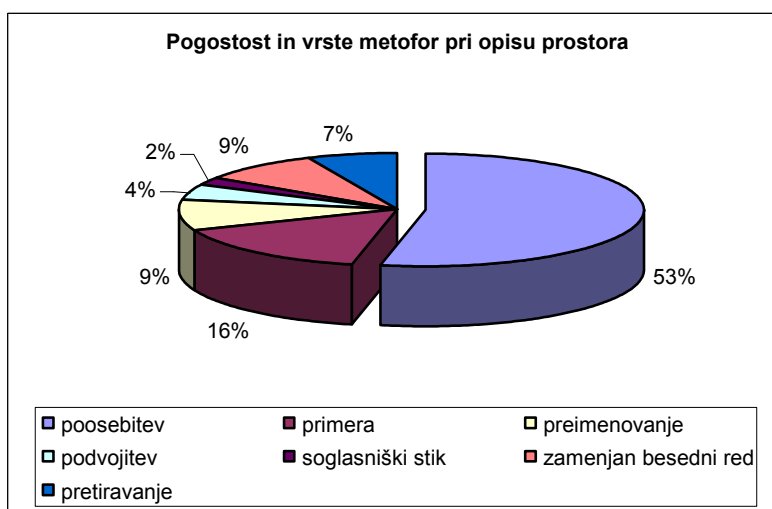
Graf št. 5

Iz petega grafikona je razvidno, da je velik delež (38 %) geografskega prostora zgodbe vpet v podeželje, velik del zavzema tudi mesto, ki se pojavlja kar v 32 %, zgodba se v 25 % dogaja v naravi, na poti. Le 5 % zgodb se dogaja po svetu, daleč na tujem.

Ugotovitve si razlagam z dejstvom, da je v tistih časih velika večina prebivalstva živela in bila z vso svojo bitjo vpet v življenje podeželja. Tako so način življenja na podeželju tudi najpogostejše opisovali. Seveda pa zgodbe ne bi bile za bralce zanimive, če ne bi prikazovale tudi nekatere redke posameznike, ki se jim je uspelo dvigniti nad povprečje, iti v šole v mesta in tako po svetu. Zavedati pa se moramo, da je to čas 19. stoletja, ko je literatura meščanski projekt.

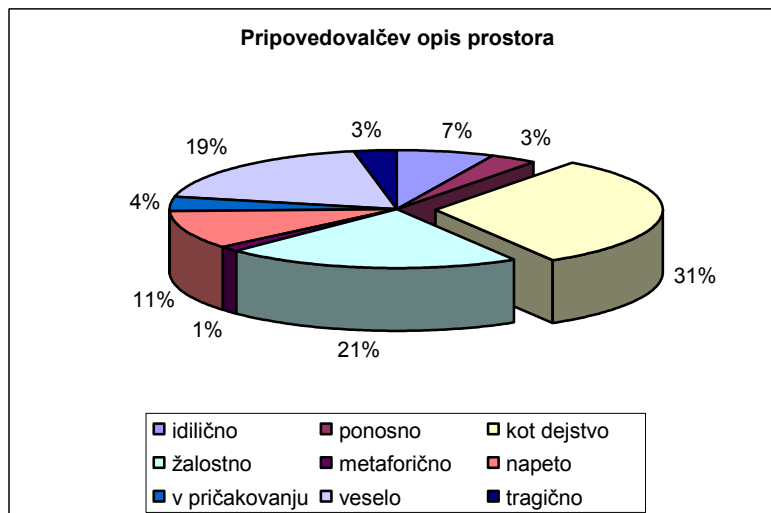
Graf št. 6

Iz šestega grafikona je razvidno, da je večina (triinpetdeset odstotkov) metafor poosebitev, sledijo primere v šestnajst odstotni zastopanosti, devet odstotkov zavzema preimenovanje in zamenjan besedni red. Sedem odstotkov je pretiravanja, štirje odstotki zavzemajo podvojitve in dva odstotka soglasniški stik.

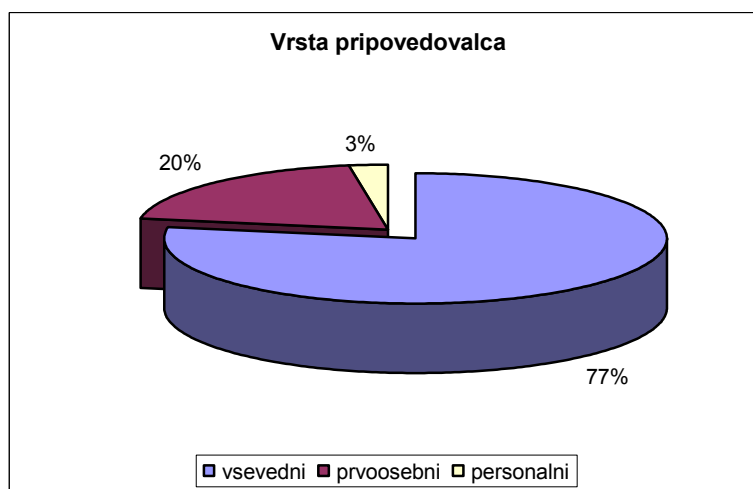
Iz zgornje analize pa je razvidno, da je metafor kljub vsemu zelo malo. To si razlagam z ugotovitvijo, da so prostori večinoma opisani le z eno povedjo, z namenom povedati kje se nekaj dogaja, manj pa je metaforičnih opisov prostora, ki bi dali opisom dodatno estetsko funkcijo.

Graf št. 7.

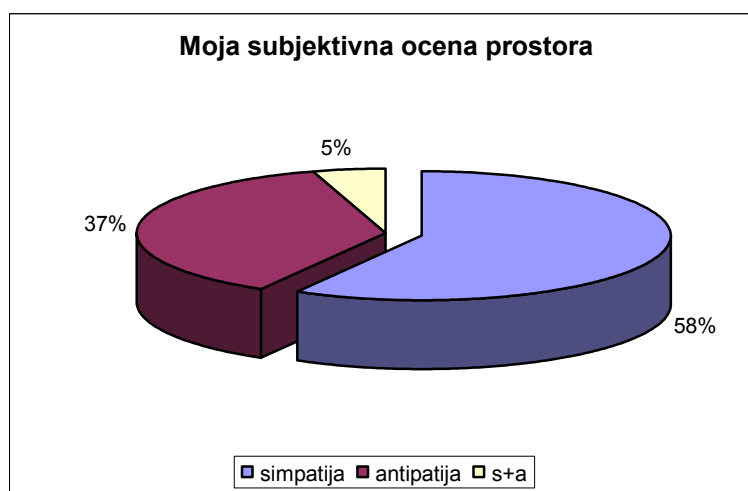
Iz sedmega tortnega grafikona je razvidno, da v največ povedih avtor prostor opiše kot dejstvo, v razmeroma velikem deležu (21 odstotkov) je prostor opisan žalostno, ni pa prisotna le žalost, prisotno je tudi veselje v opisu prostora, in sicer v 19 odstotkih. 11 odstotkov prostora je opisano napeto, 7 odstotkov idilično, 4 odstotki prostor opisuje v pričakovanju, da se bo nekaj pomembnega tu zgodilo in 3 odstotki prostor opišejo tragično. Menim, da je do takega rezultata prišlo, ker so prostori večinoma opisani le z eno povedjo, z namenom povedati kje se nekaj dogaja, manj pa je emotivnih opisov prostora, ki bi dali opisom dodatno emotivno plat.

Graf št. 8

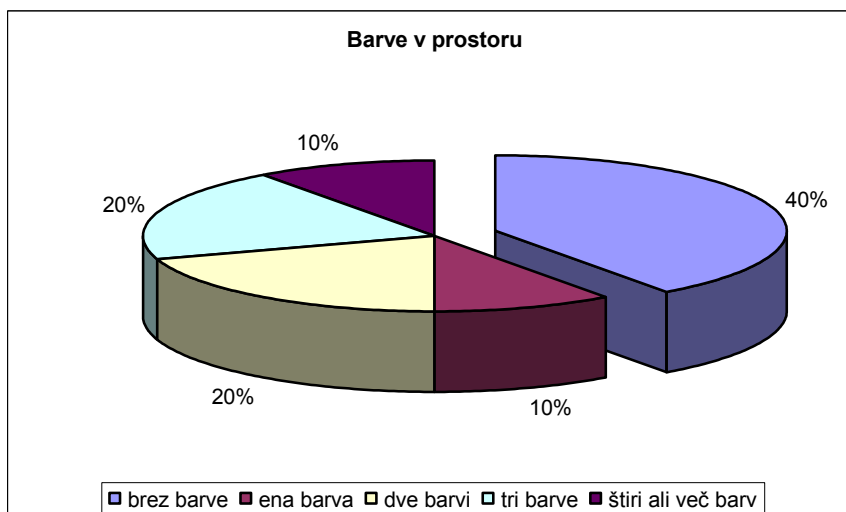
V veliki meri so zgodbe napisane v luči vsevednega pripovedovalca, kjer je pripoved avktorialna in je pripovedovalec dvignjen nad pripoved. Do tega, kar pripoveduje, ima prostorsko, časovno in psihološko distanco. 20 odstotno je prisoten tudi prvoosebni pripovedovalec, ki se enači s kako osebo in pripoveduje zgodbo v njenem imenu. V 3 odstotkih je prisoten personalni pripovedovalec, ki ni dvignjen nad dogajanje, temveč omogoča, da se osebe osamosvajajo. Uporabi premi govor, s kateri poskuša posnemati dialog med njimi in prikriti svojo navzočnost. (Dolgan 1979)

Graf št. 9

Deveti grafikon prikazuje emotivno plat analize prostora. Ukvarjala sem se s tem, kakšno subjektivno stališče zavzemam kot bralka do določenega opisa prostora. Ugotovila sem, da so prostori opisani v večini z naklonjenostjo do glavnega junaka in s tem jim je posredno naklonjen tudi bralec. Le v petih odstotkih se nisem mogla opredeliti ali doživljam do opisanega prostora simpatijo ali antipatijo.

Graf št. 10

Skoraj polovica opisov prostora je brez barve (40%). To si razlagam z dejstvom, da je pripovedovani prostor opisan največkrat z eno povedjo, tako je težko pričakovati večji odstotek barvnih opisov pripovedovanega prostora.

PRILOGE:

4 ANALIZA IZBRANIH DEL

4.1 ANTON JANEŽIČ

Pripovedovani prostor

1. Sredi Roža je Št. Jakopska fara, ktera šteje 16 vasi in po svojej prijazni, lepi legi daleč slovi. Proti jugu jo ločijo visoke gore, Roščica in Jepa, od sosednje kranjske dežele, na severnej strani se vije Drava skoz široko polje in jo meji od Št. Ilske fare. Stara farna cerkev sv. Jakopa, h kateri so nekdam menihi Osojanski hodili opravljart božjo službo, stoji na prijetnem homcu nad Podgradom, farno vasjo, koder ponosno gleda po celem Rožu in Podrovji.

2. V Gorenčah, vasi na zapadnej strani razširne fare, pri Ahacelnu je tekla zibelka slavnega Matija Ahacelna, prijatelja mladine in ljudstva, blagega domorodca in velikega dobrotnika svojega rojstnega kraja in človeštva sploh.

3. Ta fara nam je tudi rodila Antona Janežiča.

Na jugoizhodnej strani Št. Jakopske fare, skrita med visokimi sadnimi drevesi, je vasica Leše, ki šteje kakih šest kmetij.

Pred vasjo je Belša, potočič, ki izvira pod Graščenico in se vije po Slatnah memo Breznice in Leš.

Njegova struga pred Lešami je navadno suha; včasih pa, posebno ob plohah, potočič nakipne in veliko škode nareja. Za vasjo na južnej strani se polagoma vzdiga Deber, nizek hrib, na enej strani pogozden, na severnej pa so pašniki in senožeti.

V globokej strugi pod Debrom teče Bistrica, ktera izpod Roščice pridervi; ob njej stoje nekdam slovite, sedaj zapuščene fužine pod Roščico.

Leše so starodavna vas; že »Annus millesimus« omenja, da je bila služna osojanskemu samostanu.

4.-Najkrajna kmetija v tej vasi je Janežičeva in pravi, da je bila Janežičeva hiša najpervih sezidana.

5. Šola v Št. Jakopu je spadala med tiste srečne šole, v katerih slovenski jezik ni bil popolnoma zaveržen.

6. Deset let starega Antona peljejo starši jeseni l. 1838 v nemške šole v Celovec.

7. Jeseni leta 1840 pripeljejo oče Antona v latinske šole Celovške, upaje, da bode postal kedaj duhoven, ali kak drug gospod in mu ne bo treba, niti z žulji pridelovati si kruha niti terpeti poleti vročine, pozimi pa mraza. Latinske šole tedaj še niso bile vravnane, kakor sedaj.

8. Kmečki fant pride nedolžen, nepokvarjen v mesto. Pa v mestu ga pričakuje mnogo sovražnikov: sovražniki zvonanji v raznih podobah, in sovražniki znotranji, to je hudo poželenje, ki se v mladem srcu zbuja.
9. Še v letih, ko se je Anton šolal na gimnaziji, bili so v Celovcu slabi časi za slovenščino. Krog in krog mesta vse slovensko, da je slovenščina segala v predmestja, vendar dijak v vseh šolah ni slišal čerhniti niti ene slovenske besede.
10. Na tihem in v zavetji so vendar tudi že v Celovcu kljile in poganjele cvetlice spomladanske na sicer pustej ledini slovenskeje.
11. Cvetelo je po Rožu slovensko petje in Rožani so daleč sloveli zavoljo prijetnega petja.
12. V gori na malej ravnici pod stermimi skalami stoji čedna kapelica, kamor Slovenci iz Roža in Podrovja ob poletnih sobotah radi romajo. Pred kapelico se ti ponuja krasen razgled, gori do Dobrača in Osoščice, doli po Podrovji do Hambreškega mosta in do Št. Marjete.
13. Priburilo se je osodepolno leto 1848. Vrelo je po vsem svetu, kakor v hramu, polnem novega vina.
14. Slovenski domorodci osnujejo v Celovcu slovensko društvo; mladega Janežiča izvolijo v odbor, ker ga je njegova marljivost in iskrenost priporočala.
15. Anton Janežič je začel učiti na gimnaziji slovenski jezik z dovoljenjem ministerstva toda brez plače.
16. Sedaj je bil Janežič prav na svojem polji, na katero ga je poklical ljubi Bog, a to polje bilo je terda ledina, na Koroškem še skoraj celina.
17. Leta 1851 se je ustanovila v Celovcu realka.
18. V počitnicah leta 1851 se je učil Janežič doma v Lešah in pripravljaj na izpit iz zgodovine in nemškega slovstva.
19. Ne bo imela ktera bodi okolica tako lepih sprehodov, kakor Leška; griči in hribi s sadnim ali gozdnim drevjem obraščeni, med hribi prijazne dolinice, iznad hribov mikavni razgledi po Rožji, gorjanski strani in Podrovji. Iz skalovite struge pod Debrom je šumela Bistrica, na bližnjih brežicah so šepetale vejice v rahlem vetriču, vstric pa je pokrival temen gozd gorske rebri visoko pod Golico, Kladjo in Roščico.
20. Spodbujal je k branju slovenske dijake v Celovcu. Za nje je ustanovil že leta 1849 bralno društvo.
21. Dijaška knjižnica raste od dneva do dneva. Sedaj šteje 249 knjig vseh slovenskih narečij.
22. Gregor Janežič je sedaj oženjen in mlinar v Podgorskej fari pri Lucmanu.
23. Leta 1854 se je podal na Dunaj opravljat izpite, po katerih je bil poterjen za učitelja

slovenskega jezika in slovstva nižih in viših šol.

24. 8. oktobra 1855 so ga poročili rajni šolski svetovalec Simon Rudmaš v Žrelcu s Karolino Kolerjevo.

25. Bilo je šele 9 let, kar je stopila v javnost slovenščina na koroškem in koliko se je spremenilo! Šibka drevesca so postala močna drevesa s čverstim deblom in globoko segajočimi koreninami, ktera so začela donášati že sadja. Vila slovenska prej slabotna in plaha se je razvila v zalo devico; vse se je čudilo veselemu razvitku. Zemlja prej terda ledina, bila je preorana do dobrega in se posejala z mnogoverstnimi semeni.

26. O počitnicah leta 1868 se Janežič preseli v Poreče, kjer si je bil kupil hišico in jo pripravil za poletno stanovanje. Zrak pri jezeru je mil, lega prijetna in tudi zdravniška pomoč lože dobiti in bliže, kakor v Lešah, a bivanje v nenavajenem kraju njegovemu zdravju ni teknilo.

27. Precej potem se da prepeljati v mesto. Ko ga jeseni leta 1868 obiščem, najdem ga še na postelji.

28. 20. septembra so ga spremili na britof k sv. Rupertu, kjer počivajo tudi kosti njegovega rojaka in učenika Matija Ahacelna, kosti slavnega slovenskega pisatelja in škofa Jurija Japeljna in Slovencem nepozabljivega Simona Rudmaša.

Interieri/eksterieri

1. eksterieri
2. eksterieri
3. eksterieri
4. interieri
5. interieri
6. interieri
7. interieri
8. eksterieri
9. eksterieri + interieri
10. eksterieri
11. eksterieri
12. eksterieri
13. eksterieri
14. interieri

15. interieri
16. eksterieri + interieri
17. interieri
18. interieri
19. eksterieri
20. interieri
21. interieri
22. eksterieri + interieri
23. interieri
24. eksterieri + interieri
25. eksterieri + interieri
26. eksterieri + interieri
27. eksterieri + interieri
28. eksterieri

Kako se menjajo prostori

1. Rož - Št. jakopska fara
2. vas Gorenče v Št. jakopski fari
3. vasica Leše
4. Janežičeva kmetija
5. Šola v Št. Jakopu
6. nemške šole v Celovcu
7. latinske šole v Celovcu

15. gimnazija v Celovcu
16. prostori Janežičevega udejstvovanja za uveljavitev slovenskega jezika
17. realka v Celovcu
18. Leše
19. Leše
20. bralno društvo v Celovcu
21. dijaška knjižnica v Celovcu

8. mesto Celovec 9. mesto Celovec 10. mesto Celovec 11. Rož 12. gora nad Rožem 13. svet kot celota 14. slovensko društvo v Celovcu	22. Podgorska fara pri Lucmanu 23. Dunaj 24. Žrelec 25. slovenska zemlja 26. Poreče 27. mesto 28. britof
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. 3 povedi 2. 1 poved 3. 7 povedi 4. 1 poved 5. 1 poved 6. 1 poved 7. 2 povedi 8. 2 povedi 9. 2 povedi 10. 1 poved 11. 1 poved 12. 2 povedi 13. 1poved 14. 1 poved	15. 1 poved 16. 1 poved 17. 1 poved 18. 1 poved 19. 2 povedi 20. 1 poved 21. 2 povedi 22. 1 poved 23. 1 poved 24. 1 poved 25. 4 povedi 26. 2 povedi 27. 2 povedi 28. 1 poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. Št. Jakopska fara 2. vas Gorenče 3. vasica Leše 4. Janežičeva kmetija 5. Šola v Št. Jakopu 6. nemške šole v Celovcu 7. latinske šole v Celovcu 8. mesto Celovec 9. gimnazija v Celovcu 10. mesto Celovec 11. Rož 12. gora nad Rožem 13. svet 14. slovensko društvo v Celovcu	15. gimnazija v Celovcu 16. prostori Janežičevega udejstvovanja za uveljavitev slovenskega jezika 17. realka v Celovcu 18. Janežičev dom v Lešah 19. Leška okolica 20. bralno društvo v Celovcu 21. dijaška knjižnica v Celovcu 22. Podgorska fara pri Lucmanu 23. Dunaj 24. Poroka v Žrelcu 25. slovenska zemlja 26. Poreče-počitniška hišica 27. bolniška postelja v ? mestu 28. britof

Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. konkretno 2. konkretno 3. konkretno 4. konkretno 5. konkretno 6. konkretno 7. konkretno 8. konkretno 9. konkretno 10. konkretno 11. konkretno 12. konkretno 13. nekonkretno 14. konkretno	15. konkretno 16. nekonkretno 17. konkretno 18. konkretno 19. konkretno 20. konkretno 21. konkretno 22. konkretno 23. konkretno 24. konkretno 25. konkretno 26. konkretno 27. nekonkretno 28. konkretno
Geografski prostor 1. podeželje 2. podeželje 3. podeželje 4. podeželje 5. podeželje 6. mesto 7. mesto 8. mesto 9. mesto 10. mesto 11. podeželje 12. gora 13. svet 14. mesto	15. mesto 16. mesto 17. mesto 18. podeželje 19. podeželje 20. mesto 21. mesto 22. podeželje 23. mesto 24. mesto 25. mesto in podeželje 26. podeželje 27. mesto 28. mesto
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru Jih ni!	

Metafore za prostor 3. fara nam je rodila Antona Janežiča-poosebitev 5. srečna šola - poosebitev-personifikacija 13 vrelo je po vsem svetu kakor v hramu, polnem novega vina – primera ali komparacija 19. šepetale vejice-poosebitev-personifikacija 21. knjižnica raste od dneva do dneva-poosebitev-personifikacija	
Ali prostor opiše 1. idilično 2. ponosno 3. idilično 4. ponosno 5. ponosno 6. kot dejstvo 7. kot dejstvo 8. kot dejstvo 9. žalostno 10. metaforično 11. metaforično 12. idilično 13. napeto 14. kot dejstvo	15. kot dejstvo 16. metaforično 17. kot dejstvo 18. kot dejstvo 19. idilično in metaforično 20. ponosno 21. ponosno 22. kot dejstvo 23. kot dejstvo 24. kot dejstvo 25. metaforično 26. idilično 27. žalostno 28. ponosno in žalostno
Kontrasti v prostoru Majhna, skoraj nepomembna vasica Leše z le šestimi kmetijami rodi pomembnega moža Antona Janežiča in Matija Ahacelna.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno	15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. vsevedno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno

8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno 13. vsevedno 14. vsevedno	23. vsevedno 24. vsevedno 25. vsevedno 26. vsevedno 27. prvoosebno 28. vsevedno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. simpatija 2. simpatija 3. simpatija 4. simpatija 5. simpatija 6. simpatija 7. simpatija 8. simpatija + antipatija 9. antipatija 10. simpatija 11. simpatija 12. simpatija 13. antipatija 14. simpatija	15. simpatija 16. simpatija 17. simpatija 18. simpatija 19. simpatija 20. simpatija 21. simpatija + antipatija 22. simpatija 23. simpatija 24. simpatija 25. simpatija/antipatija 26. antipatija 27. antipatija

4.2 MOLITEV V NEVARNOSTI NAJVEČ PREMORA

Avtor:

Po resničnej zgodbi spisal Hrabroslav Perne.

Čas v prostoru

1. Na severnej strani od mesta Inšpruka v Tirolah leži majhena vas, zakrita v temno smerečeje, ki jo obrašča podnožje velikanskih gor tod okrog. Prebivalci tega mirnega kotička kupčujejo z lesom in živino. Le redko zajde kak meščan v to revno vas; ker pot le-sem je silno težavna in sterma, kakor sploh v goratih Tirolah. Pa če tudi nekatere gore svoj beli klobuk poleti izgube, ga že sredi kimovca kaj dobro čez ušesa potegnejo. Kakor hitro se zima približa, berž se vse v hribih stoječe hiše in vasi tako s snegom zagrebo, da komaj kak dimnik na strehi ali kako visoko drevo iz snežnatih valov pokuka.

2. Bilo je leta 1850, ko je huda zima omenjeno vas z velikimi zameti obiskala, da ni bilo drugega videti, kakor ledu in snega, ki je tiho vas skoraj popolnoma pokrila. Vse je bilo tiho, kakor v grobu.
3. Stopimo v čedno hišico, kjer se čuje krepki glas čverstega možaka, ki je komaj letni čas svojega življenja nastopil.
4. Bolte odide po srebernatih iskrah zamerznjenega snega in više in više stopa že stopa v goro, ko iz malega okenca solzno oko Katrino vedno še gleda za njim.
5. Srečno je imel že velik kos pota za seboj, ko pride na ozko stezo, ktera je vila čez rovje, komaj toliko široko, da je mogel siloma sani za seboj vleči. Tik steze je sterma skalnata stena, pod katero je s snegom zapadli prepad vedno svoje žrelo odperito imel.
6. Ves omotičen leži čez kolena v zametu; nepremakljivo so roke zvezane z vervjo; verh tega ga tlači še vsa teža sani, da se kar ganiti ne more in je živ v ledenem snegu pokopan.
7. Tudi Katra, nesrečnega Bolteta žena, še srečna je ravnokar z malo Anico »Zdravo Marijo« odmolila ter postavi dobro zabeljeni močnik še nekoliko k ognju in vedno hodi na okence gledat, kdaj se verne težko pričakovani mož z gore.
8. Zdaj se Katra napravi ter mu gre konec vasi naproti. Vidi jo se sicer v snegu le stopinje, ktere je mož pri svojem odhodu zjutraj vtisnil, ali ni ga slišati veselega glasu, ki bi oznanil njegov prihod.
9. Zopet se verne strahotna žena domu in čudna žalost se je loti.
10. Popoldne je bilo; gora je jela s svojo senco vso vas pokrivati. Kmalu so se zadnji solnčni žarki pomaknili za goro in že je tihi večer v prijaznej dolinici polagoma nastajal, ko je polna skleda še vedno stala na belej mizi. Upanje in strah ženeta Katro tolikrat pred vežne duri skerbno pričakovat svojega moža.
11. Ko začne planine večerni zor rudečiti in Bolteta le še domu ni, spremeni se pri Katri prejšnje strašno dozdevanje zdaj v resnico.
12. Urno teče k sosedom in jih prosi pomoči z besedami: »Bolteta je v gori nesreča zadela, v snegu je ostal! Za Božjo voljo pomagajte, pojte ga iskat!«
13. Hitro stopijo štirje možaki po poti, po ktorej jo je Bolte ukreniti mislil. Po kratkejši molitvici odkorakajo v goro.
14. Mirno stoje gore v svojej veličastnej večernej krasoti. Tu in tam že privesla kaka zvezdica na jasno nebo, iskaje si svitlih tovarišic. Tiho in otožno gleda jelkati gozd na belo odejo, ki njegova z mahom preraščena debela krog in krog gosto pokriva.
15. Ko dospejo v gozd izgube naenkrat sled; morebiti je veter stopinje čez dan razpihal, ali pa jih je od vej padajoče ivje zakrilo.
16. Brez uspeha pa ostane njih trud in po dolgem iskanji se vernejo čez nekaj ur vsi trudni domu.

17. Ravno ura na stolpih v Inšpruku osemkrat vdari, ko verli možaki konec vasi pogumno v goro stopajo. Plezajo po stermih čerovjih, lezejo v nevarne votline in kriče sem ter tje – pa brez uspeha 18. Kmalo najdejo sled v snegu in že so na kraji prepada, kamor bi bili nekteri prevelicega veselja tudi kmalo popadali. 19. Zdaj se napotijo proti domu. Veselo ukanje naznanja srečno vrnitev.	
Interieri/eksterieri 1. eksterieri 2. eksterieri 3. interieri 4. eksterieri 5. eksterieri 6. eksterieri 7. interieri 8. eksterieri 9. interieri	10. interieri 11. eksterieri 12. eksterieri 13. eksterieri 14. eksterieri 15. eksterieri 16. interieri 17. eksterieri 18. eksterieri 19. eksterieri
Kako se menjajo prostori 1. vas v Tirolah 2. vas v Tirolah 3. hišica v vasi 4. pot v goro 5. v gori 6. v gori 7. hišica v vasi 8. pot proti gori 9. hišica v vasi	10. hišica v vasi 11. planine, ki obdajajo vas 12. vas v Tirolah 13. pot v goro 14. v gori 15. v gori 16. vas v Tirolah 17. pot v goro 18. v gori 19. pot z gore domov
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. 4 povedi 2. 2 povedi 3. 1 poved 4. 1 poved	10. 3 povedi 11. 1 poved 12. 1 poved 13. 2 povedi

5. 2 povedi 6. 1 poved 7. 1 poved 8. 2 povedi 9. 1 poved	14. 3 povedi 15. 1 poved 16. 1 poved 17. 1 poved 18. 1 poved 19. 1 poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. Vas v Tirolah 2. Vas v Tirolah 3. hišica v vasi 4. pot v goro 5. v gori 6. v gori 7. hišica v vasi 8. pot proti gori 9. hišica v vasi	10. hišica v vasi 11. planine, ki obdajajo vas 12. Vas v Tirolah 13. pot v goro 14. v gori 15. v gori 16. Vas v Tirolah 17. pot v goro 18. v gori 19. pot z gore domov
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. nekonkretno 2. nekonkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. nekonkretno 6. nekonkretno 7. nekonkretno 8. nekonkretno 9. nekonkretno	10. nekonkretno 11. nekonkretno 12. nekonkretno 13. nekonkretno 14. nekonkretno 15. nekonkretno 16. nekonkretno 17. nekonkretno 18. nekonkretno 19. nekonkretno

Geografski prostor 1. hribovska vas 2. hribovska vas 3. hribovska vas 4. Gore v Tirolah 5. Gore v Tirolah 6. Gore v Tirolah 7. hribovska vas 8. hribovska vas 9. hribovska vas	10. hribovska vas 11. planine, ki obdajajo vas 12. hribovska vas 13. Gore v Tirolah 14. Gore v Tirolah 15. Gore v Tirolah 16. hribovska vas 17. Gore v Tirolah 18. Gore v Tirolah 19. hribovska vas
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru 4. srebernate iskre zamerznjenega snega 11. Ko začne planine večerni zor rudečiti... 14. iskaje si svetlih tovarišic, temni jelkati gozd na belo odejo	
Metafore za prostor 1. če gore svoj beli klobuk poleti izgube, ga že sredi kimovca kaj dobro čez ušesa potegnejo – poosebitev ali personifikacija drevo iz snežnatih valov pokuka. –poosebitev ali personifikacija 2. Vse je bilo tiho, kakor v grobu – primera ali komparacija 3. letni čas življenja – mladost – preimenovanje ali metonimija	11.Ko začne planine večerni zor rudečiti... poosebitev ali personifikacija 14 privesla kaka zvezdica na jasno nebo – poosebitev ali personifikacija Tiho in otožno gleda jelkati gozd - poosebitev ali personifikacija na belo odejo – sneg – preimenovanje ali metonimija

4. prepad je svoje žrelo odprto imel – pooosebitev ali personifikacija	
Ali prostor opiše 1. idilično 2. vse miruje 3. v pričakovanju 4. žalostno 5. napeto 6. napeto 7. žalostno 8. žalostno 9. žalostno	10. žalostno 11. žalostno 12. žalostno 13. napeto 14. idilično 15. napeto 16. žalostno 17. v pričakovanju 18. veselo 19. navdušeno
Kontrasti v prostoru 1. Idilična vas, a redko kdo iz mesta zaide vanjo 6. živ je v ledenem snegu pokopan 14. gorska idila, ki je »pokopala« Bolteta	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno 8. vsevedno 9. vsevedno	10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno 13. vsevedno 14. vsevedno 15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. vsevedno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. simpatija 2. simpatija+ antipatija 3. simpatija 4. antipatija 5. antipatija 6. antipatija	10. antipatija 11. antipatija 12. antipatija 13. simpatija 14. simpatija 15. antipatija

7. antipatija	16. antipatija
8. antipatija	17. simpatija
9. antipatija	18. simpatija
	19. simpatija

4.3 UBOGA DRUŽINA

Avtor:

Ljud. Tomšič po resnični zgodbi

Čas v prostoru

1. Huda zima je razsajala zadnje dni meseca januarja 1841 v mestu Antverpnu. Ceste in ulice so bile z belim zimskim plaščem ovite in blisketale so takorekoč v lepi čisti belini. Snežilo je neprenehoma, pa ne v malih snežnih mervicah, ki so večkrat prijetne očem, ampak v debelih kosmih, ki so kakor toča po mestnih oknih rožljale.
2. Neglede na vse te naravne nepovoljnosti, in čeravno je šele deveta ura zjutraj odbila, bilo je vendar mnogo ljudi viditi po ulicah – bil je somenj.
3. V teh trenutkih hodi precej počasi po zakotni ulici neka ženska, koja je gotovo poznala ondotne prebivavce; ker zdaj je stopila v to hišo, zdaj v uno in kmalo je zopet iz tretje prišla.
4. V izbici hiše, pred ktero ste milosrčni obstale, prebivala je nesrečna družina. Štiri prazne stene so bile edine mutaste priče nje bridkosti in zdihljejev. Zrak v izbi je bil merzel, kakor na ulici, ali še hujši, ker mokrota, koja je celo po zidu kapljala, premočila je lahko slabo obleko prebivavcem. Na ognjišču je merlihal ogenj, zanečen iz kosov slabega starega pohištva. V mali postelji je ležal bolen otrok, ki ni bil čez leto star; rumena njegova ličica, suhe ročice in globoko vderte oči. Na velikem kamnu zraven postelje je sedela mlada žena in si obraz z obema rokama zakrivala. Grobna tihota je vladala v izbi; le terdi sneg je rožljal po šipah in merzla burja je brizgala skoz votline. Izba je bila enaka grobu, napolnjenemu z mrtvimi, ki se nikoli več odperl ne bode.
5. »Celo božje jutro stojim na železni cesti s svojim vozičkom in še ene pare nisem zaslužil.«
6. Ko sta mu gospodični dovolili, odpre duri in prizor v tej hiši je bil strašen. Mlada žena, ki je poleg postelje sedela, ležala je oterpnjena na kamnu, lica bleđa, oči zaperte, ustnice višnjeve in glava na vogel postelje PRETEKLJIK

7. Marica in Milica ste šle dolgo časa tiho po ulici. Obema je bilo serce prepolno, da bi bili mogli svojih občutkov razodeti.

Interieri/eksterieri

1. eksterieri
2. eksterieri
3. eksterieri + interieri
4. interieri
5. eksterieri
6. interieri
7. eksterieri

Kako se menjajo prostori

1. mesto Antwerpen - nasplošno
2. mesto Antwerpen - somenj
3. mesto Antwerpen – zakotne ulice
4. mesto Antwerpen – hiša ubogih
5. mesto Antwerpen – železna cesta
6. mesto Antwerpen – hiša ubogih
7. mesto Antwerpen – zakotne ulice

Koliko prostora je posvečeno opisu

1. 3 povedi
2. 1 poved
3. 1 poved
4. 5 povedi
5. 1 poved
6. 2 povedi
7. 2 povedi

Količina prostora (na trgu...%)

1. mesto Antwerpen
2. mesto Antwerpen – somenj
3. mesto Antwerpen – zakotne ulice
4. mesto Antwerpen – hiša ubogih
5. mesto Antwerpen – železna cesta
6. mesto Antwerpen – hiša ubogih
7. mesto Antwerpen – zakotne ulice

Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. konkretno 2. konkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. konkretno 6. nekonkretno 7. nekonkretno	
Geografski prostor 1. mesto 2. mesto 3. mesto 4. mesto 5. mesto 6. mesto 7. mesto	
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru 1. Ceste in ulice so bile z belim zimskim plaščem ovite in blisketale so takorekoč v lepi čisti belini. 4. rumena njegova ličica 7. lica blede, ustnice višnjeve	
Metafore za prostor 1. Ceste in ulice so bile z belim zimskim plaščem ovite in blisketale so takorekoč v lepi čisti belini. – poosebitev ali personifikacija	

4. Štiri prazne stene so bile edine mutaste priče - poosebitev ali personifikacija Grobna tihota – okrasni pridevek merzla burja je brizgala skozi votline. poosebitev ali personifikacija Izba je bila enaka grobu, napolnjenemu z mrtvimi, ki se nikoli več odperl ne bode. - primera ali komparacija 6. in glava na vogel postelje naslonjena – kakor mrlič. – primera ali komparacija	
Ali prostor opiše komično... 1. v pričakovanju 2. kot dejstvo 3. kot dejstvo 4. tragično 5. žalostno 6. tragično 7. veselo	
Kontrasti v prostoru Bogata gospa se sprehaja po zakotnih ulicah. Pravični in delovni ljudje trpijo v vlažni hiši.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno	
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. antipatija 2. simpatija	

3. simpatija	
4. antipatija	
5. antipatija	
6. antipatija	
7. simpatija	

4.4 JERNEJČEK GRE V ŠOLO

Čas v prostoru

1. Sredi velike ravnine se polagoma vzdiga krasen holmec; sadonosno drevje mu venča glavico, lepo obdelano polje in zelene senožeti pa rebra; izmed sadnih dreves slamnate strehe visoko šterle, sredi vasi zvonik bele cerkvice v nebo kipi, kazaje seljakom, da je tam gori prava njihova domovina; pred cerkvico belo stoji stara košata lipa za pričo, kedaj se je hiši božji vložil temeljni kamen; izpod lipe žubori hladni studenec, s čegar vodo se je gasilo apno za hram božji; studenčica v ozki stružici, ktero obrašča nizko verbje, s holmca šumlja ter se odceja v potok, ki se med zelenimi travniki proti vzhodu vije po ravnini.
2. Peljati te hočem sred vasi v čedno hišico, kjer še bivajo otroci blažene družine, ktera mi ne izgine iz spomina, dokler se bode v mojih žilah pretakala kri.
3. Leta 1834 je doveršil domačo šolo Martinček.
4. V ponedeljek se oče odpelje v bližnji terg nakupit blaga za poverhnjo obleko in obutev in naprosit šivarja in čevljarja, da prideta na dom Jernejčku jo izdelat.
5. Že v sredo je vse živo v hiši. Zarano pride čevljar ter na klop izloži vse svoje orodje, kmali za njim v izbo stopi šivar, ter se vsede za mizo; oče jima kramo prineso, in urno za delo primeta rokodelca.
6. Pred svetim Mihielom zvečer je nenavadno tiho v Martinovi hiši; še Tonček in Nežica, ki še nič ne vesta, kaj se pravi ločiti se od bratca, sta nekako bolj mirna.
7. Vsa družinca spremlja Jernejčka do voza, ki je že vprežen stal pred hišo.
8. Zadnje besede izgovorivši, dospejo do znamenja, kjer se morajo ločiti.
9. V tem hipu z bele cerkvice zazvoni ter vabi molit angelsko češčenje zjutraj ob sedmih.
10. Odzvonilo je in odmolila sta tudi, ko s holmca pridedrata na ravnino. Oče jemejo hitrejše voziti in tako ne spregovorivši besede kmali dojdeta do brastovega gozdiča, okoli kterega se cesta zavije.

11. Pozno zvečer v Ljubljano dospeta. 12. Drugi dan zarana vstaneta, ob šestih v šenklavško cerkev k sveti maši gresta, ondi veliko množico zbranih ljudi najdeta in med njimi bilo je tudi precej šolarjev. 13. Potem gredo ga zapisat v šolo in ga učenikom priporočit. 14. Ko sta se bila znebila poglavitne skerbi, oče Jernejčeku še nakupijo potrebnih šolskih knjig, potem pa se naglo domu odpravijo. 15. Jernejček se kasneje poda še v višje šole na Dunaj.	
Interieri/eksterieri 1. eksterieri 2. interieri 3. interieri 4. eksterieri 5. interieri 6. interieri 7. eksterieri	8. eksterieri 9. eksterieri 10. eksterieri 11. eksterieri 12. interieri 13. interieri 14. interieri 15. interieri
Kako se menjajo prostori 1. holmec sredi ravnine 2. hiša sredi vasi 3. domača šola 4. bližnji trg 5. hiša sredi vasi 6. hiša sredi vasi 7. hiša sredi vasi	8. vas – znamenje 9. vas – cerkva 10. pot v Ljubljano 11. Ljubljana 12. šenklavška cerkev 13. šola 14. trgovina 15. višje šole na Dunaju
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. 1 poved 2. 1 poved 3. 1 poved 4. 1 poved 5. 2 povedi 6. 1 poved 7. 1 poved	8. 1 poved 9. 1 poved 10. 2 povedi 11. ne opisuje 12. 1 poved 13. 1 poved 14. 1 poved 15. 1 poved

Količina prostora (na trgu...%) 1. holmec sredi ravnine 2. hiša sredi vasi 3. domača šola 4. bližnji trg 5. hiša sredi vasi 6. hiša sredi vasi 7. hiša sredi vasi	8. vas - znamenje 9. vas – cerkvice 10. pot v Ljubljano 11. Ljubljana 12. šenklaška cerkev 13. šola 14. trgovina 15. višje šole na Dunaju
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. nekonkretno 2. nekonkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. nekonkretno 6. nekonkretno 7. nekonkretno	8. nekonkretno 9. nekonkretno 10. nekonkretno 11. konkretno 12. konkretno 13. konkretno 14. nekonkretno 15. konkretno
Geografski prostor 1. podeželje 2. podeželje 3. podeželje 4. mesto 5. podeželje 6. podeželje 7. podeželje	8. podeželje 9. podeželje 10. podeželje 11. mesto 12. mesto 13. mesto 14. mesto 15. mesto
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru 1. zelene senožeti, zvonik bele cerkvice, zeleni travniki 9. bela cerkvice	

Metafore za prostor 1. sadonosno drevje mu venča glavico, lepo obdelano polje in zelene senožeti pa rebra – poosebitev ali personifikacija 1. slamnate strehe visoko šterle- poosebitev ali personifikacija, 1. sredi vasi zvonik bele cerkvice v nebo kipi- poosebitev ali personifikacija 1. hiši božji –zamenjan besedni red 1. hram božji - zamenjan besedni red	
Ali prostor opiše komično... 1. idilično 2. / 3. kot dejstvo 4. ponosno 5. ponosno 6. žalostno 7. žalostno	8. žalostno 9. idilično 10. ponosno 11. kot dejstvo 12. veselo 13. veselo 14. veselo 15. kot dejstvo
Kontrasti v prostoru 6. žalost in veselje v hiši	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno	8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno 13. vsevedno 14. vsevedno 15. vsevedno

**Bralčeva (moja – subjektivna) ocena
simpatije/antipatije do prostora**

1. simpatija
2. simpatija
3. simpatija
4. simpatija
5. simpatija
6. simpatija + antipatija
7. simpatija + antipatija

8. simpatija + antipatija
9. simpatija
10. simpatija
11. simpatija
12. simpatija
13. simpatija
14. simpatija
15. simpatija

4.5 EN KRIVIČEN VINAR DESET PRAVIČNIH SNE

Avtor:

Po sporočilu nekega duhovnika

Čas v prostoru

1. Bilo je leto 1820. Primaham iz mesteca M., kjer sem v latinske šole hodil.
2. Prav vesel grem na jesenske praznike domu, kajti vsakemu delavcu veselo utriple serce po srečno opravljenem poslu.
3. Hitro so mi prešli prijetni dnovi jesenskih praznikov, s težkim srcem sem slovo vzel od očeta in matere, ter odrinil spet v latinske šole.
4. Doteklo je spet šolsko leto in ž njim sem doveršil, hvala Bogu, srečno latinske šole v M.
5. Ko pridem vesel v domačo hišo, povedali so mi, da tergovca in njegove družine ni več v vasi.
6. Ker sem čutil v svojem sercu veselje do duhovskega stanu in da bi najsvetejšo željo ljube matere spolnil, stopil sem v duhovščino v Gradcu.
7. Ker je že stara navada, da dijaki in bogoslovci v jesenskih praznikih potujejo drug k drugemu, grem tudi jaz enkrat milega prijatelja blizo Celja obiskat.
8. Po veliki cesti proti Celju gredočega, dojde me poštna kočija, ki je derdrala v Terst.
9. Doveršivši dvanajsto šolo, stopil sem v vinograd Gospodov, v ktere ga me je klical.
10. Opravljal sem službo kapelansko pri sv. A...

11. Zavaljo raznih opravkov se podam neki dan v Gradec, ravno o času velikega in daleč znanega sejma s staro robo, ki mu Nemci pravijo;: »Fetzenmarkt.«
12. Najdem v nizki kmečki sobi na klopi ležečega in že maloživega starca.
13. Previdil sem ga potem s sv. zakramenti, in pol ure potlej, s podobo križanega Jezusa v rokah – bil je merlič!
14. Vozil se je s svojo družino v bližnje mesto na zabave in veselice, kajti kmečka družba se mu je premalo zdela, slovenski jezik se mu je pristudil.
15. Zvedel sem uno jesen tudi, da je zginil nekaj mesecev popred naš žlahtnik, pa nikdo ni vedel, kam? Zastonj je bilo vse povpraševanje po njem, in sploh se je govorilo, da je najberž v tujo deželo pobegnil, kajti bil je silno v dolgove zakopan.
16. Marsikdo je terdsil, da se je preselil v Ljubljano, drugi, da na Dunaj.
17. Tisto jesen je v prodani njegov hram strela treščila, in pogorel je.
18. Rekel je, kako neki večer z nekim gorjanom vernivši se iz mesta P., zaslišita oba v gozdu pri cesti klic in vek.; mislita, da se je nesreča zgodila, zato hitita gledat na uno mesto.
19. Nezaslužena sreča stori rada človeka ošabnega; tudi kramarju se je zdaj življenje na deželi dolgočasno zdelo, in sklenil je preseliti se v Terst, kjer je bil za mladih let kupčijski pomagavec.
20. Njegovi otroci so si morali v službi kruh iskati, on in žena, sramovaje se svoje nesreče, pa sta zapustila terst.
21. Nakupivši si za ostale goldinarčke nekaj drobnjave, barantala sta ž njo po Slovenskem, in živela sta večidel le od milodarnosti usmiljenih kmetov.
22. Ko je dve leti potem žena v bolnišnici umerla, moral je iti kramar – zanemarjen in zapuščen beračit.

Interieri/eksterieri

1. eksterieri	12. interieri
2. eksterieri	13. interieri
3. interieri	14. eksterieri
4. interieri	15. eksterieri
5. interieri	16. eksterieri
6. interieri	17. interieri
7. interieri	18. eksterieri
8. eksterieri	19. eksterieri
9. interieri	20. eksterieri
10. interieri	21. eksterieri

11. eksterieri	22. interieri
Kako se menjajo prostori 1. pot iz mesteca M 2. pot iz mesteca M 3. latinske šole 4. latinske šole 5. doma 6. Gradec 7. Celje 8. pot v Celje 9. duhovniški stan 10. pri svetem A. 11. Gradec	12. Gradec 13. Gradec 14. bližnje mesto 15. tuja dežela 16. Ljubljana, Dunaj 17. hram 18. gozd 19. Terst 20. tavanje po svetu 21. tavanje po Slovenskem 22. bolnišnica
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. 1 poved 2. 1 poved 3. 1 poved 4. 1 poved 5. 1 poved 6. 1 poved 7. 1 poved 8. 1 poved 9. 1 poved 10. 1 poved 11. 1 poved	12. 1 poved 13. poved 14. poved 15. 2 povedi 16. 1 poved 17. 1 poved 18. 2 povedi 19. 1 poved 20. 1 poved 21. 1 poved 22. 1 poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. pot iz mesteca M 2. pot iz mesteca M 3. latinske šole 4. latinske šole 5. doma 6. Gradec 7. Celje 8. pot v Celje	12. Gradec 13. Gradec 14. bližnje mesto 15. tuja dežela 16. Ljubljana, Dunaj 17. hram 18. gozd 19. Terst

9. duhovniški stan 10. pri svetem A. 11. Gradec	20. tavanje po svetu 21. tavanje po Slovenskem 22. bolnišnica
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. nekonkretno 2. nekonkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. nekonkretno 6. konkretno 7. konkretno 8. konkretno 9. nekonkretno 10. nekonkretno 11. konkretno	12. konkretno 13. konkretno 14. nekonkretno 15. nekonkretno 16. konkretno 17. konkretno 18. nekonkretno 19. konkretno 20. nekonkretno 21. nekonkretno 22. nekonkretno
Geografski prostor 1. mesto 2. podeželje 3. podeželje 4. mesto 5. podeželje 6. mesto 7. mesto 8. pot 9. mesto in podeželje 10. podeželje 11. mesto	12. mesto 13. mesto 14. mesto 15. tuja dežela 16. mesto 17. podeželje 18. podeželje 19. mesto 20. svet 21. Slovenska dežela 22. mesto
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Uporabi fiktivni prostor, ki ga poimenuje mestece M. in pove, da je opravljal kaplansko službo pri svetem A.	

Barve v prostoru Jih ni.	
Metafore za prostor 8. Kočija je derdrala , - poosebitev ali pesonifikacija 9. vinograd Gospodov- zamenjan besedni red	8. služba kapelanska - zamenjan besedni red
Ali prostor opiše komično... 1. kot dejstvo 2. veselo 3. kot dejstvo 4. veselo 5. veselo 6. veselo 7. kot dejstvo 8. kot dejstvo 9. kot dejstvo 10. kot dejstvo 11. kot dejstvo	12. žalostno 13. žalostno 14. kot dejstvo 15. radovedno 16. radovedno 17. kot dejstvo 18. kot dejstvo 19. kot dejstvo 20. žalostno 21. žalostno 22. žalostno
Kontrasti v prostoru Bogat kmet med revnimi na podeželju.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. prvoosebno 2. prvoosebno 3. prvoosebno 4. prvoosebno 5. prvoosebno 6. prvoosebno 7. prvoosebno 8. prvoosebno 9. prvoosebno 10. prvoosebno 11. prvoosebno	12. prvoosebno 13. prvoosebno 14. vsevedno 15. prvoosebno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. vsevedno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. simpatija	12. antipatija

2. simpatija	13. antipatija
3. antipatija	14. antipatija
4. simpatija	15. antipatija
5. simpatija + antipatija	16. simpatija + antipatija
6. simpatija	17. antipatija
7. simpatija	18. antipatija
8. simpatija + antipatija	19. antipatija
9. simpatija	20. antipatija
10. simpatija + antipatija	21. antipatija
11. simpatija + antipatija	22. antipatija

4.6 SPOMINI STAREGA SLOVENCA

Čas v prostoru

1. Rodil sem se leta 1789 na Hudem pri Zatičini na Dolenskem.
2. Leta 1807 sem bil v štertem razredu v Ljubljani pod gospodom Kersnikom
3. Stopil sem leto potlej »parvo« kar smo imenovali ta čas »pervo latinsko šolo«.
4. Bilo me je sram v lepi beli Ljubljani, med lepo oblečenimi sinovi, premožnih in ošabnih Gorencev.
5. V Novem mestu so me pater prefekt Gratus Maver Majer radovoljno vzeli v drugo šolo.
6. Na Laškem se je bila vojska ta čas močno razumela. Ker je kranjska dežela soseda laški, zato se je bilo brati Avstrijancev za staro Kranjo.
7. Na nagloma se je razlgasilo: Francozi so na meji. In nismo bili dolgo v Novem mestu. Kmalo pride ukaz, da naj gremo na Ljubljano in od tod na Notranjsko.
8. Pridemo do Razdrtega.. Tu so nas čakali okopi, za silo dobro narejeni in namenjeni braniti Francozu, da ne bi prenašlo prilomastil na Kranjsko. Tu noter tedaj so nas poteknili, da bi odbijali Francoze, kedar pridejo..
9. Potegnejo se torej naši vojaki, kar jih ni bilo pri nas v okopih, proti Ljubljani nazaj, da bi tam naznanili meščanom Napoleona.
10. Zapoved nam je prišla od Francozov, da naj gremo iz okopov ven v dolino.
11. Pervi dan na potu je nam bilo hudo, šembrano hudo.
12. Čez noč smo imeli namreč ležišča po hlevih, kamor so nas zaperli kakor kozle in okoli in okoli straže razpostavili prav na gosto.
13. Ko pridemo do Mantove, šlo nam je na bolje – hvalo Bogu! Iznebimo se sitnega in neusmiljenega zapovednika in dobomo tudi več živeža.
14. Tretji dan pridemo do visoke gore, ki se imenuje Mont Cenis. Šli smo sedem ur navzgor po širokih, gladko v strmo skalo vdelani steni.
15. Tukaj dobimo stanovanje pri menihih.
16. Kakor truden popotnik, ki je v deževji in mrazu težko težko po blatu gazil, laglje noge vzdiga in se mu veselje zopet poverne, ko zagleda gorko solence in jasno nebo nad seboj in gladko stezo čez travnik: tako je bilo nam, ko smo prišli na Francosko.
17. Skozi Chambery, poglavitno mesto Savojarjeva, smo šli v Lion. Popotovali smo po dolgih žlebovih med hribi in dolinami. Solnce je sijalo, lepo vreme je bilo.
18. Moral sem v posteljo. Odpeljali so me v zdravilnico; dobil sem hudo vročinsko bolezen.

19. Pridemo v veliko mesto Avgsburg na Bavorskem, čudimo se veliki mestni svetovavni hiši, sezidani iz rezanega kamna marmora.
20. Veliko mest prehodivši pridemo naposled zopet na cesarsko v šarting in potem dolinca. ?
21. Menili smo, da nas popeljejo do Gradca in potem v ljubo belo Ljubljano, toda zaobrnili so nas žez Češko na Dunaj, kjer se je nam dobro godilo.
22. Da se mi je zdaj zopet na dobro obrnilo, to se ume samo po sebi. Saj sem bil doma! Kje je pa bolje kot doma?
23. Ker sem govoril razum domačega jezika tudi nemški, laški in francoski, dobil sem dobro službo pri nekem gospodu v francoski civilni službi v Medvodah nad Ljubljano.
24. Potegnemo jo v hosto. Štirinajst dni smo v tako imenovanem velikem borštu pri Zatičini tičali, po dnevi v skritih goščah spali, po noči pak kurili, pekli in kuhali.
25. »Pojdimo doli v Štorovje, izpili ga bomo vsak en glažek; nocoj ne bo nikogar vrag tjekaj pritresel.« Res gremo iz hoste ven in v samotno kerčmo. Noč je bila, pil ni nihče, komaj smo doklicali spečega Štorovca, da nam je šel vina dajat.
26. Vlečejo nas ven, porežejo nam gumb pri hlačah, da smo je morali deržati z rokami in se tako braniti nismo mogli in hajdi gnali so nas vse štiri v Višnjo goro. Tam na zopet gumb prišijejo in nas potem uklenejo.
27. V Gorici nas zapro v kasarno.
28. Ko dobomo platneno obleko, krenemo jo do Vičence.
29. Iz Vičence smo maširali trije bataljoni skozi Mantovo, Kremono, Moraro do Turina, glavenga mesta v Piemontu. Dvakrat sem šel iz svoje domovine, pa nikjer nisem vidil mesta, ki bi bilo meni bolj dopadlo, ko Turin. Snažne in po redu narejene ulice so mi bile jako po všeči. Sredi mesta je velik lep terg, da se trije polki lahko obenem obračajo. Tu najdeš tudi kraljevo palačo.
30. Perve štiri dni, ko smo bili na poti, hodili smo prav težko.
31. Ravno na veliki peke smo prišli na Libsko (Leibzig). Cela naša kompanija je bila ustanovljena v veliko lepo sobano.
32. Naslednje Nemško mesto je bilo na meji v Poljsko stoječi Švibus.
33. Kmalu potem je prišel duhoven s svetim rešnjim telesom v ječo.
34. Drugi dan sem ju z duhovnikom spremljal na morišče.
35. Stopili smo na Polsko. Pot je bil pust, kraji samotni. Nič več nismo imeli enacih stanovanj in enake postrežbe ko do zdaj, poznalo se je, da smo sovražniku zmerom bliže.
36. Perve štiri postaje smo imeli na kmetih.
37. Po samotni, veliki planjavi pridemo do reke Nemen. Čolni, ki so se vozili z nami in pred nami naredili so nam tu z deskami obdan most čez reko.
38. Drugo noč na potu proti Smolenjsku smo prenočili v gozdu. Barak nam ni bilo treba delati, našli smo že lepe, iz lesenih desk narejene, berž ko ne so je bili še rusovski vojaki postavili.
39. V dveh dneh prilomastimo v Borisovo. Mesto je bilo zapuščeno, vse je bilo odperito.
40. Kmalu popoldne se ustavim v neki vasi. Stanovavci so pogegnili v gozde, potegnili so bili s seboj živino in živež.
41. Drugi dan smo se zopet v neki hiši grel; ko pa so prišli polski kmetje in so nas neusmiljeno s palicami premahali in zapodili, pomašamo se zopet na cesto v gnečo.
42. Do večera dospeva v veliko litovsko vas. Star mož se naji tolikanj usmili, da naji zapre v svinjski hlev k prašičem. Strašno je bilo merzno v hlevu.
43. Okoli polnočne ure pridemo do ruskega tabora. Bilo je tukaj neštevilno ognjev.
44. Proti jutru prideva v neko vas. Grev v prvo hišo, da bi si kaj izprosila. Prideva čez

prag v izbo in najdeva veliko družino, zlasti dosti žensk. 45. Bil je 9. marca 1815 zvečer, ko pridem ves razcapan, truden in lačen domu. Kdo bi popisoval, kaj sem čutil, ko sem od daleč zagledal svojo rojstno hišo, ko sem vidil kraj, kjer najdem zopet svoje ljube. 46. Dobil sem pozneje službo v Ljubljani pri vojnem komisarju Raharji, vendar že čez eno leto grem domu, potegnem doto in se oženim. 47. Po smrti moje žene pa me je sreča pustila in zdaj stanujem v zatičini, star, nadložen, nimam in ne morem družega ko bučele komandirati.	
Interieri/eksterieri 1. Interieri + eksterieri 2. Interieri 3. Interieri 4. eksterieri 5. Interieri 6. Eksterieri 7. Eksterieri 8. Eksterieri 9. Eksterieri 10. Eksterieri 11. Eksterieri 12. Interieri 13. Eksterieri 14. Eksterieri 15. Interieri 16. Eksterieri 17. Eksterieri 18. Interieri 19. Eksterieri 20. Eksterieri 21. Eksterieri 22. Interieri + eksterieri 23. Interieri	24. Eksterieri 25. Interieri 26. Eksterieri 27. Interieri 28. Eksterieri 29. Eksterieri 30. Eksterieri 31. Interieri 32. Eksterieri 33. Interieri 34. Eksterieri 35. Eksterieri 36. Interieri + eksterieri 37. Eksterieri 38. Eksterieri 39. Eksterieri 40. Eksterieri 41. Interieri 42. Interieri 43. Eksterieri 44. Interieri 45. Interieri 46. Interieri 47. Interieri + eksterieri
Kako se menjajo prostori 1. Hudo pri Zatičini – domača hiša 2. Šola 3. Latinska šola 4. Ljubljana 5. druga šola v Novem mestu 6. dežela Laška 7. Novo mesto – Ljubljana – Notranjska 8. Razdrto 9. Ljubljana 10. Dolina v Razdrtem 11. na poti v Francijo	24. gozd 25. krčma 26. Višnja gora 27. kasarna 28. pot do Vičence 29. Turin 30. na poti 31. Leibzig – sobana 32. mesto Švibus 33. ječa 34. morišče

12. hlev 13. Mantova 14. Visoka gora 15. stanovanje pri menihih 16. Francoska 17. Chambery 18. zdravilnica 19. mesto Avgsburg 20. mesto Šarting, mesto Linc 21. mesto Dunaj 22. domača hiša 23. francoska civilna služba v Medvodah	35. Polska 36. na kmetih 37. reka Nemen 38. gozd 39. Borisovo 40. vas 41. hiša v vasi 42. hlev 43. ruski tabor 44. hiša v vasi 45. domača hiša 46. služba v Ljubljani 47. domača hiša
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. Ena poved 2. Ena poved 3. Ena poved 4. Ena poved 5. Ena poved 6. Dve povedi 7. Tri povedi 8. Tri povedi 9. Ne opisuje 10. Ne opisuje 11. Ena poved 12. Ena poved 13. Ena poved 14. Ena poved 15. Ne opisuje 16. Ena poved 17. Tri povedi 18. Dve povedi 19. Ena poved 20. Ne opisuje 21. Ena poved 22. Dve povedi	23. Ena poved 24. Dve povedi 25. Dve povedi 26. Tri povedi 27. Tri povedi 28. Ena poved 29. Pet povedi 30. Ena poved 31. Ena poved 32. Ne opisuje 33. Ne opisuje 34. Ne opisuje 35. Dve povedi 36. Ne opisuje 37. Dve povedi 38. Dve povedi 39. Dve povedi 40. Dve povedi 41. Ena poved 42. Tri povedi 43. Dve povedi 44. Tri povedi 45. Tri povedi 46. Ena poved 47. Ena poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. Hudo pri Zatičini – domača hiša 2. Šola 3. Latinska šola 4. Ljubljana 5. druga šola v Novem mestu	23. francoska civilna služba v Medvodah 24. gozd 25. krčma 26. Višnja gora

6. dežela Laška 7. Novo mesto – Ljubljana – Notranjska 8. Razdrto 9. Ljubljana 10. Dolina v Razdrtem 11. na poti v Francijo 12. hlev 13. Mantova 14. Visoka gora 15. stanovanje pri menihih 16. Francoska 17. Chambery 18. zdravilnica 19. mesto Avgsburg 20. mesto Šarting, mesto Linc 21. mesto Dunaj 22. domača hiša	27. kasarna 28. pot do Vičence 29. Turin 30. na poti 31. Leibzig – sobana 32. mesto Švibus 33. ječa 34. morišče 35. Polska 36. na kmetih 37. reka Nemen 38. gozd 39. Borisovo 40. vas 41. hiša v vasi 42. hlev 43. ruski tabor 44. hiša v vasi 45. domača hiša 46. služba v Ljubljani 47. domača hiša
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. Konkretno 2. Konkretno 3. Konkretno 4. Konkretno 5. Konkretno 6. Konkretno 7. Konkretno 8. Konkretno 9. Konkretno 10. Nekonkretno 11. Nekonkretno 12. Nekonkretno 13. Nekonkretno 14. Nekonkretno 15. Konkretno 16. Konkretno 17. Konkretno 18. Nekonkretno 19. Konkretno 20. Konkretno 21. Konkretno 22. Nekonkretno	23. Konkretno 24. Konkretno 25. Konkretno 26. Konkretno 27. Nekonkretno 28. Nekonkretno 29. Konkretno 30. Nekonkretno 31. Konkretno 32. Konkretno 33. Nekonkretno 34. Nekonkretno 35. Konkretno 36. Nekonkretno 37. Konkretno 38. Nekonkretno 39. Konkretno 40. Nekonkretno 41. Nekonkretno 42. Nekonkretno 43. Nekonkretno 44. Nekonkretno 45. Konkretno 46. Konkretno 47. konkretno

Geografski prostor 1. Podeželje 2. Mesto 3. Mesto 4. Mesto 5. Mesto 6. Mesto 7. Mesto 8. Mesto 9. Mesto 10. Mesto 11. Pot 12. Podeželje 13. Mesto 14. Gora 15. Gora 16. Francoska 17. Mesto 18. Mesto 19. Mesto 20. Mesto 21. Mesto 22. Podeželje 23. Mesto	24. Gozd 25. Podeželje 26. Mesto 27. Mesto 28. Pot 29. Mesto 30. Pot 31. Mesto 32. Mesto 33. Mesto 34. Mesto 35. Poljska 36. Podeželje 37. Reka 38. Gozd 39. Mesto 40. Podeželje 41. Podeželje 42. Podeželje 43. Na prostem 44. Podeželje 45. Podeželje 46. Mesto 47. Podeželje
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov.	
Barve v prostoru 4. bela Ljubljana	
Metafore za prostor 4. Lepa bela Ljubljana – okrasni pridevek 11. Na poti je bilo hudo, šembrano hudo – pretiravanje 12. Zaperli kakor kozle – primer ali komparacija. 16. Gorsko solnce - okrasni pridevek Jasno nebo - okrasni pridevek	

Gladka steza - okrasni pridevek 16 težko težko po blatu gazil – podvojitev ali geminacija	
Ali prostor opiše komično... 1. Kot dejstvo 2. Kot dejstvo 3. Kot dejstvo 4. žalostno 5. veselo 6. Kot dejstvo 7. napeto 8. napeto 9. napeto 10. Kot dejstvo 11. žalostno 12. žalostno 13. veselo 14. Kot dejstvo 15. veselo 16. veselo 17. veselo 18. žalostno 19. Kot dejstvo 20. Kot dejstvo 21. veselo 22. veselo 23. veselo	24. Kot dejstvo 25. veselo 26. žalostno 27. žalostno 28. žalostno 29. Kot dejstvo 30. žalostno 31. Kot dejstvo 32. Kot dejstvo 33. žalostno 34. žalostno 35. žalostno 36. Kot dejstvo 37. Kot dejstvo 38. veselo 39. žalostno 40. žalostno 41. žalostno 42. žalostno 43. Kot dejstvo 44. Kot dejstvo 45. navdušeno 46. veselo 47. žalostno
Kontrasti v prostoru 4.nasprotje med njim in Ljubljanci 17. Sonce je sijalo, živež imajo – kalno vodo pijejo	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. Prvoosebno 2. Prvoosebno 3. Prvoosebno 4. Prvoosebno 5. Prvoosebno 6. Vsevedno 7. Vsevedno 8. Prvoosebno	24. Prvoosebno 25. Personalno 26. Prvoosebno 27. Prvoosebno 28. Prvoosebno 29. Prvoosebno 30. Prvoosebno

9. Prvoosebno 10. Prvoosebno 11. Prvoosebno 12. Prvoosebno 13. Prvoosebno 14. Prvoosebno 15. Prvoosebno 16. Prvoosebno 17. Prvoosebno 18. Prvoosebno 19. Prvoosebno 20. Prvoosebno 21. Prvoosebno 22. Prvoosebno 23. Prvoosebno	31. Prvoosebno 32. Prvoosebno 33. Vsevedno 34. Prvoosebno 35. Prvoosebno 36. Prvoosebno 37. Prvoosebno 38. Prvoosebno 39. Prvoosebno 40. Prvoosebno 41. Prvoosebno 42. Prvoosebno 43. Prvoosebno 44. Prvoosebno 45. Prvoosebno 46. Prvoosebno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. Simpatija + antipatija 2. Simpatija 3. Simpatija 4. Antipatija 5. Simpatija 6. Antipatija 7. Antipatija 8. Antipatija 9. Simpatija + antipatija 10. Antipatija 11. Antipatija 12. Antipatija 13. Simpatija 14. Simpatija + antipatija 15. Simpatija 16. Simpatija 17. Simpatija + antipatija 18. Antipatija 19. Simpatija + antipatija 20. Simpatija + antipatija 21. Simpatija 22. Simpatija 23. Simpatija	24. Antipatija 25. Simpatija 26. Antipatija 27. Antipatija 28. Simpatija + antipatija 29. Simpatija 30. Antipatija 31. Simpatija 32. Simpatija + antipatija 33. Simpatija 34. Antipatija 35. Antipatija 36. Simpatija + antipatija 37. Antipatija 38. Simpatija 39. Antipatija 40. Antipatija 41. Simpatija + antipatija 42. Antipatija 43. Simpatija + antipatija 44. Simpatija 45. Simpatija + antipatija 46. Simpatija 47. Simpatija

4.7 ŽALOST IN VESELJE

Avtor: Andrejčkov Jože

Čas v prostoru

1. Peter Grmar je živel že mnogo let v mali kuči ob Savi in vendar se ga ni še polotila misel, da bi zapustil svoje samotno gnezdo in se preselil v vas med ljudi.
2. Ob Savi kraj bukovega gozda, koder je peljala pot čez hribe v sosedne vasi, je ležala mala ravnica. Ta kraj se je zdel Petru najprimernejši za samotarjenje. Živa duša ga ne bi motila v tem zatišju, razen šumečih valov bistre Save, ki je bobnela po belemrodu v daljne kraje. Zgradil si je iz smrekovih tramov malo hišico.
3. Neko popoldne vzame Peter sekiro drevnico ter gre v bližnji gozd iskat pripravnega lesa, da bi popravil svoj čoln.
4. Mračilo se je že, ko je prinesel Peter otroka domov.
5. Peter se je namenil v župnišče, da bi pri gospodu župniku vprašal za svet, kaj bi bilo storiti, da bi se zvedelo za otrokove starše. Jutro je bilo krasno, sonce se je ravno pokazalo izza hribov in osvetljevalo vrhove visokih hoj, hrastov in bukev; ptički so skakljali po grmovju in žvrgoleli na čast večnemu, ki tudi najmanjšega črvička v prahu ne pozabi, krog in krog po tratah pa so frfotali pisani metulji in pridne čebelice so nabirale med.
6. Peter je prinesel svojega rejenčka spet domov. In tu mu je stregel spet na vso moč, da vsaj pomankanja ni trpel.
7. Kakor pribit je tičal v vodi in vse Aleševe moči so bile zastonj.
8. Kadar je bila lepa noč, je Peter ob večerih navadno nekoliko posedel zunaj na klopci.
9. Približalo se je nemirno leto 1848, v katerem so nastale v Avstriji velike zmešnjave. Lahki so se uprli in na vzhodu je bilo tudi že vse v ognju; Ogri so pretili z vstajo.
10. Peter je bil hudo žalosten. Solza za solzo mu je povzela po vsem licu, ko je prišel zvečer Aleš domov ter povedal, da mora že drugo jutro odriniti v Ljubljano in potem dalje na Laško.
11. Kateri stari vojak se ne spominja z radostjo onega dne, ko je bila mogočna bitka pri Novari?
12. Tiho se splazi za oltar in kdo popiše njegovo radost! V kotu je stala precej visoka lestev. Urno spleza do male okrogle line ter jo poskuša odpreti.
13. Goščava se je širila dalje in dalje in kmalu sta prišla naša dva ujetnika na nizko gričevje, katerega rob se je raztezal tja v daljavo.
14. »Polde,« pravi Aleš, ko prideta do neke globeli podobne kotlu, »noč je že, ne vem če bova mogla dalje v temi po tako slabi poti.«
15. Pravkar se je nekoliko zdanilo in zvezde so začele zaporedoma ugašati, ko pridejo naši potniki iz gozda na gol, s travo obrastel grič. Pred njimi se je razprostiralo široko morje, človeških bivališča pa ni bilo videti nikjer v bližini.
16. Kmalu so prišli v majhno dolinico pri morju, kjer je raslo nekoliko kostanjevih dreves. Vsedli so se v mehko travo, v kateri so cvetele pomladanske cvetlice v svoji krasni obleki in razširjale prijeten vonj. Sonce je priplavalo na vzhodu izza gora in obsevalo v raznih barvah majhne valčke na morju, ki so se podili sem ter tja in prijetno šumljali. Sicer pa je bilo vse tiho, še veter se ni igral z lisjem, na katerem so visele rosne kaplje in se lesketale v soncu kakor dragoceni biseri.
17. Komaj pa priplava za skale, se odpre pred njim majhen zaliv, krog in krog obdan s skalovjem in obraščen z grmovjem, da ga iz daljave ni bilo mogoče opaziti.
18. Aleš je ležal zvezan v čolnu in se niti ganiti ni mogel.
19. »Vse boš še zvedel« pravi poveljnik Mrzlu, »zdaj vedi le toliko, da si suženj na ladji

- znamenitega morskega roparja Abdale.«
20. Aleševa sobica je bila precej čedna, kolikor se more zahtevati v takšnih okoliščinah.
21. Nekega prijetnega večere je bil mojster Rašet spet v svojem priljubljenem kotičku na zadnjem delu ladje.
22. Rešet pohiti v spodnji del in kmalu prinese gori precej težek zaboj.
23. Skala je bila sicer robata, pa vendar dovolj široka, da je dala zavetišče dvema človekoma za eno noč.
24. »Kolikor se mi dozdeva, ne moreva biti več daleč od afrike.«
25. Sonce je zlatilo z zadnjimi žarko vrhove sivih, proti nebu kipečih gor, ko sta dospela do Suhega.
26. Dolgo sta hodila po peščenem obrežju, kjer je rastlo le sem pa tja kako grmičevje. Sonce je že visoko stalo na nebu, ko prideta v osko sotesko, po kateri se je vil majhen potok. Peščene planjave je zmanjkalo in pred njima se je razprostrela krasna dolina.
27. »Alah je velik,« pripeljal je vaju v hišo vernega mohamedamca, ki vama ne bo odrekel svoje pomoči.
28. Razbojniki so oddirjali proti domu, Aleša in Lavrencija pa so odgnali v mesto v suženjstvo k ondotnemu knezu Ali beju, kakor imenujejo manjše vladarje tistih dežel. Bejev dvorec je bil štiriozidano poslopje krog in krog obdano z jarki. Znotraj je bilo prostorno dvorišče, kjer so korakale razpostavljene straže sem ter tja.
29. Štirje zamorci so odpeljali Aleša in Lavrencija v majhno sobo, ki je imela samo eno okno. Ležala sta na golih tleh, ker ni bilo nikakršne postelje in tudi drugega pohištva ne.
30. Slednjič se je priplazil čez dvorišče, previdno v plašč zavit človek in Aleš je takoj spoznal svojega prijatelja.
31. Kmalu sta bila na vrhu, ali zdaj je bila pot težavnejša. Zid je bil precej visok in na vnani strani strm. Vendar sta naletela na nekaj grmičevja in sta z veliko težavo splezala na zemljo. Kakih 20 korakov od tam je stala majhna slamnata uta in dva zamorca sta slonela ondi na svojih dolgih sulicah ter se pogovarjala.
32. Čez nekaj malo časa sta bila Aleš in njegov tovariš srečno na angleški ladji.
33. Ladja, ki sta se na njo rešila, se je imenovala »Lastovica«. Bila je lepo zgrajena, rjavo pobarvana trijambornik in je bila namenjena v Vzhodno Indijo.
34. Dobro četrto ure sta počivala, potem pa sta se spet izročila morju in plavala proti nizkem obrežju zelenega otoka.
35. Poiskala sta si ležišče na gosti travi, ki so jo obsenčevala visoka drevesa, nanosila sta na kup nekaj suhega brstja in skušala zanetiti ogenj.
36. Potem sta se napotila dalje po otoku. Sonce je priplavalo izza morja in njegovi oživljajoči ali v teh krajih pekoči žarki so predirali gosto drevje. Po vejah so se spreletavali razni ptiči. Nekateri so žvrgoleli svoje drobne pesmice, drugi pa so se oglašali s krakajočimi glasovi. Po drevju so se plazile opice. Poti seveda ni bilo nobene, sama sta si morala utirati stezo po gričevju, včasih pa sta zabredla v tako visoko travo, da jima je segala čez glavo.
37. Ko so prišli skozi majhen palmov gozdič, se je pokazala pred njimi plitva kotanja, v kateri je stalo pred njimi nekaj bornih koč, izmed njih pa se je dvigalo večje leseno poslopje – palača mogočnega radže. Krog in krog te siromašne vasi je bil nakopan nasip za obrambo proti roparjem.
38. Zaprli so oba v nizko sobo, ki je imela samo eno okno, pa še to tako majhno, da človek ne bi mogel zlesti skozi njo. Kup slame in debel kamen v kotu je bila vsa oprava v tej luknji. Okno je gledalo na široko dvorišče, kjer sta stala dva topa še popolnoma prvotne podobe in bi sovražniku menda bolj grozila s svojo mogočno postavo kakor z uspešnim streljanjem.

39. Drugo jutro sta se rešila in napotila dalje proti morju. Slednjič sta prišla do majhnega zaliva, ki je bil krog in krog tako zarasel z grmovjem, da nista mogla razločiti, če je prazen, ali če služi za skrivališče tolovajskim ladjam.
40. Sonce je zahajalo in pred njima se je širila suha zemlja. Kmalu sta razločila tudi vrhove gora, ki so se dvigale nad obalo.
41. Pred njima se je širilo mesto v nočni temi – bila sta v Bataviji.
42. V gostilni, ki je bila urejena na povsem evropski način sta dobila potrebnih jedi in pijače.
43. Gospod Edmond je sedel v svoji pisarni, ko mu je sluga naznanil prihod nekega znanca. Brž se je odpravil v sprejemno sobo, kjer sta že čakala kapitan in Tomaž na njegov prihod.
44. Drugo jutro jima je trgovec razkazal svoje posestvo. Hiša v dve nadstropji je bila povsem na novo predelana. Krog in krog je bil postavljen plod iz kolov in kamenja ter prepleten z robidovjem, da ga ni bilo lahko prelesti. Za poslopjem pa se je širilo lepo obdelano polje, kjer je mrgolelo delavcem.
45. S solznimi očmi sta spremila Edmund in Hermina svoja gosta na ameriško ladjo, ki je nameravala še tisti dan zapustiti Batavijsko пристanišče.
46. Mesec dni je že bival Tomaž v New Yorku, a vendar še ni imel najmanjšega sporočila niti o ženi, niti o svojem najmlajšem sinu.
47. Proti večeru je zmanjkalo gozda in pred njimi se je razprostirala široka ravnina. Globoka reka jo je napajala in na vzgodni strani se je bleščalo široko jezero, čigar valove so čarobno zlatili rumeni žarki zahajajočega sonca. Na levi se je dvigalo iznad gostega drevja obširno poslopje.
48. Med javorji je stala borna kočica in nekoliko dalje proč še več drugih. Popotniki obstoje na dvorišču, ali žive duše ni bilo od nikoder.
49. Ustavili so ladjo precej daleč od otoka, ker je bilo morje blizu kraja plitvo.
50. Tretji dan so prijadrali do otoka Jave.
51. Zvečer sta sedela Jaka in Aleš v kavarni in se pogovarjala, kaj vse sta doživela na tem svetu.
52. Na Filipinskih otokih se je že tudi zbralo nekaj oboroženih mladeničev, bili so večji del Španci.
53. Odpravili so se v hribe, kajti bili so prepričani, da bodo tam našli Ferdinanda. Pot je postajala zmeraj slabša, čim bolj so se bližali notranjosti otoka.
54. Aleš si še enkrat ogleda vso vas. Bile so same lesene koče, le na desni strani je stalo nekoliko večje, štirioglasto poslopje, sezidano iz ilovice.
55. Nekaj streljajev od goščave se je srebrilo majhno planinsko jezero in tu so napravili taborišče.
56. V nekaj dneh sta odrinili obe ladji s Filipinskih otokov in sta se namenili domov.
57. Bili so že skoraj v pristanišču, ko se pripodi za njimi z veliko naglico pet dolgih čolnov.
58. Krasno jutro je bilo, krasno, kakršno uživa le mornar, svobodni sin sredi morske planjave. Sonce je počasi priplavalo izza morja in je živo pobarvalo šumeče valove. Jadra so se lesketala v rosi, kakor bi bila posuta z biseri, zagoreli obrazi mornarjev pa so se radostno obračali proti severu, kjer je bilo obzorje najlepše. Mogočni vrhovi Himalaje so ponosno dvigali svoje snežne glave.
59. Ko spet pride iz gozda nekoliko na plano, kjer je raslo gosto grmovje, zapazi naenkrat pred seboj preganjanega tigra, ki je ležal na skok pripravljen kraj grma in ostro opiral svoje lesketajoče se oči v Aleša.
60. Ječa, v kateri je bil zaprt, je imela samo eno okno, pa še to tako majhno, da ni bilo mogoče zlesti skozi, torej tudi ni bilo misliti na beg.

61. Ko se je drugo jutro zdanilo, se ustavita v prijazni dolini, obdani z gozdovi, med katerimi so se razprostirali bujni travniki, polni najkrasnejših cvetlic. Pri veselo žuborečem studencu privežeta konja, potlej pa sedeta v rosno travo in uživata hladni jutranj zrak.
62. Viljema in Tomaža z njegovo ženo ne najdemo več v Borni koči na amerikanski planjavi, temveč v veliki palači v New Yorku.
63. Kakšni spomini so se zbujali zdaj v Alešu. Tu je tekla bistra Sava, kakor nekdanj, na trati je stala lesena koča in pred vežo klopica, kraj hiše pa kozji hlev. Krog in krog je rastle sadno drevje, ki ga je Peter skrbno gojil, dalje pa so se dvigali griči in skalovje, po katerem je nekdanj Aleš plezal in pasel koze.

Interieri/eksterieri

1. Interieri + eksterieri	32. Interieri + eksterieri
2. Eksterieri	33. Eksterieri
3. Eksterieri	34. Eksterieri
4. Interieri	35. Eksterieri
5. Interieri	36. Eksterieri
6. Interieri	37. Eksterieri
7. Eksterieri	38. Interieri
8. Eksterieri	39. Eksterieri
9. Interieri + eksterieri	40. Eksterieri
10. Interieri + eksterieri	41. Eksterieri
11. Eksterieri	42. Interieri
12. Interieri	43. Interieri
13. Eksterieri	44. Eksterieri
14. Eksterieri	45. Interieri + eksterieri
15. Eksterieri	46. Interieri + eksterieri
16. Eksterieri	47. Eksterieri
17. Eksterieri	48. Interieri
18. Interieri + eksterieri	49. Eksterieri
19. Interieri + eksterieri	50. Eksterieri
20. Interieri	51. Interieri
21. Eksterieri	52. Eksterieri
22. Interieri	53. Eksterieri
23. Eksterieri	54. Eksterieri
24. Eksterieri	55. Eksterieri
25. Eksterieri	56. Eksterieri
26. Eksterieri	57. Eksterieri
27. Interieri	58. Eksterieri
28. Interieri	59. Eksterieri
29. Interieri	60. Interieri
30. Eksterieri	61. Eksterieri
31. Eksterieri	62. Interieri
	63. Interieri + eksterieri

Kako se menjajo prostori 1. domača hiša 2. domača hiša 3. gozd v bližini domače hiše 4. domača hiša 5. župnjišče 6. domača hiša 7. Sava 8. domača hiša 9. Avstrija 10. domača hiša 11. Novara 12. Geča 13. gričevje 14. globel 15. grič ob morju 16. majhna dolinica pri morju 17. skalna na morju 18. čoln 19. roparska ladja (Abdala) 20. sobica v podpalubju 21. zadnji del ladnje 22. spodnji del ladje 23. na suhem – skala 24. na morju blizu Afrike 25. obala 26. obala 27. hiša mohamedanca 28. Bejev dvorec 29. sobica v Bejevem dvorcu 30. dvorišče Bejevega dvorca 31. zunanja stran Bejevega dvorca	32. angleška ladja »Lastovica« 33. morje 34. morje 35. manjši Sundski otok 36. manjši Sundski otok 37. palača mogočnega radže 38. soba v palači 39. zaliv 40. otok 41. mesto Batavija 42. gostilna 43. sprejemna pisarna gospoda Edmunda 44. posestvo gospoda Edmunda 45. ameriška ladja 46. Amerika – Tomažev dom 47. travniki, polja, pašniki 48. kočica 49. na morju blizu otoka 50. otok Java 51. kavarna 52. Filipinski otoki 53. hribi v Filipinskih otokih 54. vas na Filipinih 55. planinsko jezero 56. morje 57. pristanišče 58. morje 59. gozd 60. ječa 61. dolina 62. New York 63. domača hiša (okolica)
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. ena poved 2. štiri povedi 3. ena poved 4. ne opisuje 5. ne opisuje 6. ne opisuje 7. ne opisuje 8. ne opisuje 9. dve povedi 10. ne opisuje 11. ne opisuje 12. štiri povedi	32. tri povedi 33. ena poved 34. ena poved 35. ena poved 36. šest povedi 37. dve povedi 38. tri povedi 39. ena poved 40. tri povedi 41. tri povedi 42. ena poved 43. ne opisuje

13. ena poved 14. ne opisuje 15. dve povedi 16. štiri povedi 17. ena poved 18. ne opisuje 19. ne opisuje 20. tri povedi 21. tri povedi 22. ne opisuje 23. ena poved 24. dve povedi 25. tri povedi 26. štiri povedi 27. ne opisuje 28. dve povedi 29. ena poved 30. ne opisuje 31. štiri povedi	44. štiri povedi 45. ne opisuje 46. ne opisuje 47. tri povedi 48. dve povedi 49. ne opisuje 50. ne opisuje 51. ne opisuje 52. ne opisuje 53. dve povedi 54. ena poved 55. ena poved 56. ne opisuje 57. ne opisuje 58. tri povedi 59. ena poved 60. ena poved 61. dve povedi 62. ena poved 63. dve povedi
Količina prostora (na trgu...%) 1. domača hiša 2. domača hiša 3. gozd v bližini domače hiše 4. domača hiša 5. župnjišče 6. domača hiša 7. Sava 8. domača hiša 9. Avstrija 10. domača hiša 11. Novara 12. Geča 13. gričevje 14. globel 15. grič ob morju 16. majhna dolinica pri morju 17. skalna na morju 18. čoln 19. roparska ladja (Abdala) 20. sobica v podpalubju 21. zadnji del ladnje 22. spodnji del ladje 23. na suhem – skala 24. na morju blizu Afrike 25. obala	32. angleška ladja »Lastovica« 33. morje 34. morje 35. manjši Sundski otok 36. manjši Sundski otok 37. palača mogočnega radže 38. soba v palači 39. zaliv 40. otok 41. mesto Batavija 42. gostilna 43. sprejemna pisarna gospoda Edmunda 44. posestvo gospoda Edmunda 45. ameriška ladja 46. Amerika – Tomažev dom 47. travniki, polja, pašniki 48. kočica 49. na morju blizu otoka 50. otok Java 51. kavarna 52. Filipinski otoki 53. hribi v Filipinskih otokih 54. vas na Filipinih 55. planinsko jezero

26. obala 27. hiša mohamedanca 28. Bejev dvorec 29. sobica v Bejevem dvorcu 30. dvorišče Bejevega dvorca 31. zunanja stran Bejevega dvorca	56. morje 57. pristanišče 58. morje 59. gozd 60. ječa 61. dolina 62. New York 63. domača hiša (okolica)
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. nekonkretno 2. nekonkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. nekonkretno 6. nekonkretno 7. konkretno 8. nekonkretno 9. konkretno 10. nekonkretno 11. konkretno 12. konkretno 13. nekonkretno 14. nekonkretno 15. nekonkretno 16. nekonkretno 17. nekonkretno 18. nekonkretno 19. konkretno 20. konkretno 21. konkretno 22. konkretno 23. nekonkretno 24. konkretno 25. nekonkretno 26. nekonkretno 27. nekonkretno 28. konkretno 29. konkretno 30. konkretno 31. nekonkretno	32. konkretno 33. konkretno 34. nekonkretno 35. nekonkretno 36. nekonkretno 37. konkretno 38. konkretno 39. nekonkretno 40. nekonkretno 41. konkretno 42. nekonkretno 43. konkretno 44. konkretno 45. nekonkretno 46. konkretno 47. nekonkretno 48. nekonkretno 49. nekonkretno 50. konkretno 51. nekonkretno 52. konkretno 53. nekonkretno 54. nekonkretno 55. nekonkretno 56. nekonkretno 57. nekonkretno 58. nekonkretno 59. nekonkretno 60. nekonkretno 61. nekonkretno 62. konkretno 63. nekonkretno

Geografski prostor 1. podeželje 2. podeželje 3. gozd 4. podeželje 5. podeželje 6. podeželje 7. reka 8. podeželje 9. Avstrija 10. podeželje 11. Novara 12. Novara 13. grič 14. gozd 15. grič 16. primorska 17. morje 18. morje 19. morje 20. morje 21. morje 22. morje 23. obala 24. morje 25. obala 26. obala 27. otok 28. Afrika 29. Afrika 30. Afrika 31. Afrika	32. morje 33. morje 34. morje 35. otok 36. otok 37. otok 38. otok 39. zaliv 40. otok 41. mesto 42. mesto 43. mesto 44. mesto 45. morje 46. Amerika 47. Amerika 48. Amerika 49. morje 50. otok 51. mesto 52. otok 53. hribi 54. podeželje 55. hribi 56. morje 57. morje 58. morje 59. gozd 60. otok 61. otok 62. mesto 63. podeželje
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov. Oddaljene kraje, ki jih najdemo na zemljevidu, opisuje natančno in slikovito.	

Barve v prostoru 2. beli prod 5. pisani metulji 5. Sonce je osvetljevalo vrhove. 16. sonce je obsevalo v raznih barvah majhne valčke na morju. Rosne kaplje so se lesketale v soncu. 25. Sonce je zlatilo z zadnjimi žarki vrhove sivih, proti nebu kipečih gor. 34. Obrežje zelenega otoka.	41. Mesto v nočni temi. 47. Valove so čarobno zlatili rumeni žarki zahajajočega sonca. 55. Srebrilo se je majhno planinsko jezero. 58. Sonce je živo pobarvalo šumeče valove, jadra so se lesketala v rosi, kakor bi bila posuta z biseri, zagoreli obrazi mornarjev. 59. Tigrove lesketajoče se oči.
Metafore za prostor 1. samotno gnezdo – kočica – preimenovanje 2. Sava, ki je bobnela po belemrodu – poosebitev ali presonifikacija. 7. Kakor pribit je tičal v vodi – primer ali komparacija.	58. Svobodni sin sredi morske planjave – soglasniški stik ali teracija. 61. Pri veselo žuborečem studencu – poosebitev ali personifikacija.
Ali prostor opiše komično... 1. dejstvo 2. idilično 3. dejstvo 4. dejstvo 5. veselo 6. veselo 7. tragično 8. idilično 9. napeto 10. žalostno 11. nostalgичno 12. veselo 13. napeto 14. napeto 15. napeto 16. idilično 17. napeto 18. tragično 19. tragično	33. dejstvo 34. dejstvo 35. dejstvo 36. napeto 37. napeto 38. napeto 39. dejstvo 40. idilično 41. idilično 42. dejstvo 43. dejstvo 44. dejstvo 45. žalostno 46. žalostno 47. idilično 48. napeto 49. napeto 50. dejstvo 51. napeto

20. žalostno 21. dejstvo 22. napeto 23. veselo 24. veselo 25. veselo 26. veselo 27. veselo 28. tragično 29. tragično 30. veselo 31. napeto 32. veselo	52. napeto 53. napeto 54. napeto 55. idilično 56. napeto 57. napeto 58. idilično 59. napeto 60. žalostno 61. idilično 62. dejstvo 63. nostalgичno
Kontrasti v prostoru 20.čedna sobica na roparski ladji 36.na videz lepa pokrajina, polna grozeče nevarnosti 37.palača mogočnega radže, okrog nje pa revna vas	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno 8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. personalno 12. vsevedno 13. vsevedno 14. personalno 15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. personalno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno 23. vsevedno 24. personalno 25. vsevedno 26. vsevedno	32. vsevedno 33. vsevedno 34. vsevedno 35. vsevedno 36. vsevedno 37. vsevedno 38. vsevedno 39. vsevedno 40. vsevedno 41. vsevedno 42. vsevedno 43. vsevedno 44. vsevedno 45. vsevedno 46. vsevedno 47. vsevedno 48. vsevedno 49. vsevedno 50. vsevedno 51. vsevedno 52. vsevedno 53. vsevedno 54. vsevedno 55. vsevedno 56. vsevedno 57. vsevedno

27. personalno 28. vsevedno 29. vsevedno 30. vsevedno 31. vsevedno	58. vsevedno 59. vsevedno 60. vsevedno 61. vsevedno 62. vsevedno 63. vsevedno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. neopredeljen 2. simpatija 3. simpatija 4. neopredeljen 5. neopredeljen 6. neopredeljen 7. antipatija 8. neopredeljen 9. antipatija 10. antipatija 11. simpatija 12. simpatija 13. simpatija 14. neopredeljen 15. neopredeljen 16. simpatija 17. neopredeljen 18. antipatija 19. antipatija 20. simpatija + antipatija 21. simpatija 22. neopredeljen 23. simpatija 24. simpatija 25. simpatija 26. simpatija 27. neopredeljen 28. antipatija 29. antipatija 30. simpatija 31. simpatija	32. simpatija 33. simpatija 34. simpatija 35. simpatija 36. simpatija + antipatija 37. antipatija 38. antipatija 39. neopredeljen 40. simpatija 41. simpatija 42. simpatija 43. neopredeljen 44. simpatija 45. simpatija + antipatija 46. antipatija 47. simpatija 48. simpatija 49. neopredeljen 50. neopredeljen 51. simpatija 52. antipatija 53. simpatija 54. neopredeljen 55. simpatija 56. simpatija 57. antipatija 58. simpatija 59. antipatija 60. antipatija 61. simpatija 62. simpatija 63. simpatija

4.8 GRAD ROJINJE

Avtor: Josip Jurčič

Čas v prostoru

1. Samotno sta jezdila dva vojaka ob Kolpi navzgor.
2. Rekši spodbode konja in v diru jahata ob otožno deroči Kolpi bližnjemu gozdu nasproti. Solnce je stalo na višku svojega tira in je pripekalo z vso vročino svoje poletne moči. Kraj je bil samotni; le malo kje se je prikazala gruča hišič, ponižna vesica ugozih slovenskih kmetov, ki se še zdaj niso bili popolnoma otresli prirojenega in v prejšnjih dneh zopet ponovljenega strahu pred starih strašnim sovražnikom svoje zemlje in vere.
3. Tiho sta bila prijezdila naša jezdeca globoko v gozd.. Debela hraščina je rastla okoli in okoli in košate veje so morale na ozko kolovozno pot, po kateri sta se dva vojaka zdaj počasno premikala, gladko prernate bukve so si v vetru šepetale.
4. »Tukaj bom jaz odjahal«, pravi France Rojar in pokaže na lepo tratino pod hladnim gabrijem, kjer se je voda stekala s skalnatega jarka in se zbirala v lužice.
5. Nekaj minut je preteklo, ko stopi iz gošče kacih dvajset let star fant.
6. »Le berž beživa domu, če ne nikdar več ne boš svoje matere videl.«
7. Klopotajoče cikle so bile nekaj časa slišati, ko je mladenič tekel čez suho perst in gosto germovje.
8. Pa ga nesimo v koč, če je prav eden hudih gospodov, naj se okreva in naj spozna, da ima kmečki človek tako serce ko on ali pa še boljše.
9. Na ne visokem okoli in okoli za zalanim poljem obmejenem hribcu je stal mali gradič Rojinje. Proti zahodu so ga varovali visoki skalnati skladi iz stvarnikove roke; na drugi strani branil ga je globok prekop in visok zid. Posestva okrog ravno ni bilo veliko.
10. Blizo Kolpe je samotno stala koč našega drvarja. Na nerodnih pol obtesanih brunih in bornem skladu se je videlo, da so bili stanovalci nepremožni ljudje. Konci hiše je bil prislonjen s protjem opletan hlev, v katerem je stala marogasta stara krava in nekaj koz. Hišica je stala na jako prijetnem kraju. Za hrbtom so se dvigale visoke skale. Pred koč se je razgrinjala lepa tratinja do vode. To je bilo dervarjevo polje, travnik in pašnik.
11. Na gradu Rojinje se je bila res tista sprememba prigodila, ktero je Čertek na svojem potovanju slišal.
12. Pravijo, da je v gozdu malo oddaljena od poglobitnega pota stala samotna smreka. Sneg, ki je bil pregrnil že povsod svojo oddejo, ostajal in obešal se je v debelih plahtah po gostih zelenih vejah in je tako suho, nepokrito zemljo puščal ob deblu okrog smreke. Na mahu pod smreko pak je čepela uboga deklica še otročjih let, grajska hči.
13. Čez četrto ure hoda sta prišla iz hoste na plano. Raztezalo se je ravno polje z hribci in griči pred njima; toda ločit se ni dalo družega, kakor tam pa tam v daljavi kaka perleča lučica iz tihe hišice kmečkega gospodarja.
14. Dobro pol ure od Rojinje je na samoti stala hiša, večje poslopje, kakor so bila kmečka sploh, toda ne veliko lepše. Kajti samo spodnji del hiše, to je podlaga, bila je zidana, drugo pa je bilo leseno. Ker je stala tik pri poglobitnem potu, imeli so lastniki kerčmo.
15. Iskra upanja ga prešine, naglo ogerne plašč, prepaše meč in reče hlapcema, naj gresta z njim v hosto. Kajti komej je bil na domu, že gaje verglo zopet na posteljo.

16. Kmalu so povedali, da so se ti razbojniki prikazali blizu Višnje gore, male mestica 5 ur pod Ljubljano.
17. Zato jim pa tudi naš možec ni bil posebno prijatelj ter celo ni hotel v Višnji gori prenočiti, čeravno je bil star Višnjan tako prijazen, da ga je opomnil, naj nikar ne hodi v pomraku in sam čez hosto in klanec Stehan, ki se na severni strani Višnjanskega mesta vzdiguje in je zavoljo svoje samotnosti in obraščenih hribov potniku neljub, že kar Slovenec hodi čezenj.
18. Odkazal je kerčmar našemu potovavcu ležišče v senu.
19. Zima, ki se je dvema človekoma posebno dolgo zdela, potekla je vendarle in priprave na svatovščino so se bile na Rojinji že pričele.
20. Pa komaj pride hči Anica v dolino, zagleda tik pota raztergano beračico.
21. Prišel je stari pristavnik v grad, pa ne samo svojega sineka Štefeka obiskat in priprav za pirovanje gledat, resnega lica je prašal, po starem gospodu in je temu skrivnostno naznanil, da je v njegovi hiši neka ženska umerla, ki je smertno uro imenovala še njegovo ime.
22. Stopovši v hišo, kjer je že mrtva ležala in nekaj ženic okrog nje, pogledal je prstan, ktere ga mu je Reza dala, rekši, da ga je beračica imela in rekla njemu dati: bil je njegov perstan.
23. Navsezgodaj je drugo jutro v cerkvici pod gradom tik vasi zapel mrtvaški zvon.
24. Na gradu Rojinji je bil dosih dob nov gospodar, s katerim pa so bili služabniki in podložniki v okolici ravnatoko zadovoljni kot s Francem Rojarjem.
25. Predno je Franc Rojar dočakal, da bi mu bil prvi vnuk rojen, preselil se je tjakaj, kjer človeka ne teže nobene skrbi in zadrega več, kjer kraljuje večni mir in večna resnica.

Interieri/eksterieri

1. eksterieri	13. eksterieri
2. eksterieri	14. interieri
3. eksterieri	15. eksterieri
4. eksterieri	16. interieri
5. eksterieri	17. eksterieri
6. eksterieri	18. eksterieri
7. eksterieri	19. interieri
8. eksterieri	20. interieri
9. interieri	21. eksterieri
10. interieri	22. interieri
11. interieri + eksterieri	23. interieri
12. eksterieri	24. eksterieri + interieri
	25. nedoločeno

Kako se menjajo prostori 1. Kolpa 2. Kolpa 3. gozd 4. jasa 5. gošča 6. gozd 7. gozd 8. koča 9. grad 10. koča 11. gozd 12. planjava 13. krčma	14. gozd 15. grad 16. Višnja gora 17. klanec Stehanj 18. ležišče v senu 19. grad 20. pot ob gradu 21. grad 22. hiša Pristavnikova 23. cerkvica pod gradom 24. grad 25. nebesa
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. ena poved 2. tri povedi 3. dve povedi 4. ena poved 5. ena poved 6. ena poved 7. ena poved 8. ena poved 9. dve povedi 10. sedem povedi 11. ena poved 12. tri povedi 13. dve povedi	14. tri povedi 15. ena poved 16. ena poved 17. ena poved 18. ena poved 19. ena poved 20. ena poved 21. ena poved 22. ena poved 23. ena poved 24. ena poved 25. ena poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. Kolpa 2. Kolpa 3. gozd 4. jasa 5. gošča 6. gozd 7. gozd 8. koča 9. grad 10. koča 11. gozd 12. planjava	13. krčma 14. gozd 15. grad 16. Višnja gora 17. klanec Stehanj 18. ležišče v senu 19. grad 20. pot ob gradu 21. grad 22. hiša Pristavnikova 23. cerkvica pod gradom 24. grad 25. nebesa

Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. konkretno 2. konkretno 3. nekonkretno 4. nekonkretno 5. nekonkretno 6. nekonkretno 7. nekonkretno 8. nekonkretno 9. nekonkretno 10. konkretno 11. nekonkretno 12. nekonkretno	13. nekonkretno 14. nekonkretno 15. nekonkretno 16. nekonkretno 17. konkretno 18. konkretno 19. konkretno 20. nekonkretno 21. konkretno 22. nekonkretno 23. konkretno 24. nekonkretno 25. konkretno - nekonkretno
Geografski prostor 1. Kolpa 2. Kolpa 3. gozd 4. gozd 5. gošča 6. gozd 7. gozd 8. podeželje 9. grad na Dolenjskem 10. podeželje 11. gozd 12. planota 13. podeželje	14. gozd 15. grad na Dolenjskem 16. mesto 17. mesto 18. podeželje 19. grad 20. pot 21. grad 22. podeželje 23. podeželje 24. grad 25. nebesa
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru 9. zeleno polje 12. po gostih, zelenih vejah	
Metafore za prostor	

2.Solnce je stalo na višku svojega tira – poosebitev ali personifikacija. 2.Ponižna vesica ubozih slovenskih kmetov – poosebitev ali personifikacija. 3.Gladkopirnat bukve – okrasni pridevek ali epiteton. 3.Bukve so si v vetru šepetale – poosebitev ali personifikacija. 9.Stvarnikova roka – bog – preimenovanje ali metonimija.	
Ali prostor opiše komično... 1. kot dejstvo 2. kot dejstvo 3. idilično 4. idilično 5. kot dejstvo 6. napeto 7. napeto 8. veselo 9. kot dejstvo 10. idilično 11. kot dejstvo 12. kot dejstvo	13. napeto 14. kot dejstvo 15. upajoče 16. žalostno 17. kot dejstvo 18. kot dejstvo 19. veselo 20. žalostno 21. žalostno 22. žalostno 23. žalostno 24. veselo
Kontrasti v prostoru Jih ni.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. personalno 5. vsevedno 6. personalno 7. vsevedno 8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno	13. vsevedno 14. vsevedno 15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. vsevedno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno 23. vsevedno 24. vsevedno

Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. simpatija 2. antipatija 3. simpatija 4. simpatija 5. simpatija 6. antipatija 7. antipatija 8. simpatija 9. simpatija 10. simpatija 11. antipatija 12. antipatija	13. antipatija 14. simpatija 15. simpatija 16. antipatija 17. antipatija 18. antipatija 19. simpatija 20. antipatija 21. antipatija 22. antipatija 23. antipatija 24. simpatija

4.9 HČERINA LJUBEZEN

Avtor: Poleg resnične zgodbe spisal J.P.

Čas v prostoru

1. Merzla Sibirija! O samem imenu že strah spreleti vsacega Rusa, kajti prava natorna ječa je velika ta dežela v severnem delu Azije. Prebivalcev je tu silno malo; polja ne obdelujejo veliko, žive se le bolj od lova in rudarstva. Zima je od sile dolga in huda; do 6 – 8 mesecev terpi, v nekterih krajih je pa še dalja. Semkaj pošilja ruska vlada hudodelnike in druge sumljive ljudi, vedčidel za vse njih življenje. Rešitev od tod je težka, ker samo ruski car in njegovo starašinstvo ima oblast, da obsojenca pomilosti.
2. Tje tedaj so obsodili Ivana. Mogoče ni popisati žalosti Lopulove družine; saj morajo zapustiti priljubljene domače kraje ter iti v tujo, merzlo Sibirijo.
3. Pa ne le domača hiša je bila Praskovne vesela, temveč vsa vas Išim; tu namreč so morali njeni starši stanovati.
4. Letala je ko serna po gozdu in polji ter je nabirala kermo za edino kravico, ki je skoraj sama redila nesrečno družino.
5. Popraševala je povsod po delu, rada je hodila pomagat pericam, ženjicam in drugim delavkam.
6. To je bilo edino, kar mu je grenilo življenje na tujem; nikakor se ga ni mogel privaditi.
7. V ta namen jej pa ni kazalo družega, kot da bi šla naravnost do cara v petrograd. To pa ni bilo kaj lahkega, kajti pot iz Sibirije v Petrograd je silno, silno dolga ter jako težavna. Poti se pa vendar Praskovna ni dala, skerbela jo je le bolj pregovoriti starše, da bi jo spustili na pot.
8. Iskala je torej pomoči v molitvi; pridno je hodila večkrat čez dan na kak samotni kraj in serčno je tu prosila nebeškega Očeta, da bi jo podpiral v njenem sklepu.
9. Predno se je pa na pot spustiti mogla, treba jej je bilo potnega lista, kajti v Sibiriji nihče ne sme brez poslednjega privoljenja svojega kraja zapustiti.

10. To privoljenje je dajalo za prebivavce Išimske vojaško poglavarstvo v Tobolsku. Izišima v Tobolsk je pa precej daleč; morala je torej Praskovna potnega lista pismeno prositi.
11. Prošnja je poslala precej v Toboljsk, ali potnega lista je morala skoraj šest tednov čakati.
12. Potni list se jej je zdel kot spričevalo božje volje, ki jo sili v Petrograd.
13. Zdaj se je neskušeno deklet spustilo med svet; spremljala sta jo angel varh in čista vest.
14. Zvečer je dobila prenočišče pri dobrih kmečkih ljudeh.
15. Zjutraj je odrinila zopet dalje, ali pravzaprav zgrešila je namreč reva prave poti. Morala se je za nekaj ur verniti, zvečer pa je bila zopet pri tistih dobrih ljudeh, ktere je ravno davi zapustila.
16. Samoposebi se razume, da je bila Praskovna na težavni poti vedno v skušnjavah, ali podpirala jo je vroča ljubezen do staršev.
17. Marsikteri večer je morala prišedši do negostnih ljudi, po več hičah prenočišča prositi. Odkrižali so jo nekteri prec, ko je komaj skoz vrata stopila, drugi pa, če so jo že vzeli pod streho, zmerjali so jo s potepinko, ki delati noče ter se rajši po svetu vlačí.
18. Najlože se pa bomo prepričali, koliko je imela Praskovna na svojem poti terpeti, če pomislimo, kaj čaka vse potnike po neizmernih puščavah merzle Sibírije. Močvirje pokriva poletu te planjave, pozimi pa led in sneg; redko kje je kako drevo. Pri vsem tem pa nadlegujejo potnike še divje zveri, zlasti medvedje in volkovi, katerih je na Ruskem sploh skor vse živo. Veliko imajo potniki v tistih krajih pred njimi terpeti.
19. Tako se je zgodilo večkrat, da zvečer ni mogla do hiš dospeti, prenočevati je morala pod milim nebesom, gotovo neprijetno prenočišče.
20. Neko noč si je morala zavoljo nevihte strehe iskati pod smreko; tu se ve, da ni bila zavarovana pred dežjem in mrazom, vendar pa je dočkala dne.
21. Kmalu se je zgrudila na cesto, ter leže tam v blatu, vsa terda od mraza, je že mislila, da jej ni več daleč zadnja ura.
22. Pripelje se mimo neki kmet; ta se je usmili; vzame jo na voz ter jo polje v bližnjo vas. Tu je prosila od hiše do hiše, ali nikjer je niso hteli, povsod so se je bali, ker je bila vsa raztergana in umazana.
23. Ker le ni gostoljubnih ljudi dobiti mogla, pokleknila je na prag neke zaperte cerkve ter je tu nebeškemu očetu izričevala svoje reve.
24. Pri tej priči jo vzame župan s seboj. Precej se je razvedelo po vasi o Praskovni, kaka deklica da je. Vsak jo je hotel videti.
25. Prosili so jo ljudje, da bi čez zimo pri njih ostala, kajti dobro so vedeli, kakšno je pozimi potovanje v tistih krajih; ali Praskovna se ni dala pregovoriti, ni se bala trpljenja. Lepo se je zahvalila ljudem za postrežbo ter šla dalje.
26. Neko noč je spala pri kmečkih ljudeh na peči.
27. Zapustivši vas vstavi se Praskovna, da bi svoje premoženje preštela in glej – našla je v mošnjici še enkrat toliko, kot je imela pred. Veselo je šla dalje.
28. Še dosti lahko je popotovala nekaj dni, ali mraz je bil vsaki dan hujši in kmalu je ostala v snegu. Milo je gledala krog sebe, kot se bode kdo pripeljal, ki bi se je usmili ter jo potegnil v bližnje mesto.
29. Pripeljejo jo v neko vas ter jo izroče tu postrežljivi kerčmarici.
30. Sedaj so se spravili na pot. S serčno zahvalo se je poslovila Praskova od kerčmarice; sedla je na voz, dobra zavita v gorek kožuh.
31. Ko pridejo, kamor so se bili namenili, ločili so se od Praskovne. Njeno prvo delo v tujem kraju je bila serčna zahvala nebeškemu Očetu, ki je v najhujši sili ni zapustil.

Šla je torej v ta namen naravnost v cerkev.

32. Gospa Milinska povabi jo tedaj s seboj ter ji posteže doma, kar je največ mogla. Praskovna se jej je htela za strežbo lepo zahvaliti in precej zopet dalje odriniti; ali ni je pustila gospa, vsaj do spomladi je morala ostati.
33. Bila je Praskovna komaj tri dni napoti in zopet je bila nesrečna, razbila se je namreč ladija, na kterej se je peljala.
34. Po svetu gospe Milinske se je tu oglasila pri nunah. Kaj ustreglo se jej je s tem, kajti bila je popolnoma tuja v tem kraju. Nune so jo z veseljem prejele, zlasti ker je bila po gospej Milinski priporočena.
35. Ostala je tedaj v samostanu. Nunam je bilo to kaj všeč.
36. Splomladi se je Praskovna zope odpravljala na pot.
37. Odkar je bila Ivanova hči, preglaga Praskovna, zapustila Sibirsko vas, Išim in nesrečne svoje starše, preteklo je celih osemnajst mescev.
38. Sedaj je bila deklica v velikem mestu; tu ni poznala nikogar.
39. V palači starešinstva je sedla na stopnice; mislila si je, tu hodijo gospodje gori in doli, bode me že kdo povprašal, kaj bi rada. Res so hodili ljudje v različni obleki po stopnicah, a za njo se nihče ni zmenil, ona si pa tudi ni upala nikogar ogovoriti.
40. Nazadnje pa sklene gospode v sobah poiskati. Stopivši v prvo pisarnico je hodila od pisarja do pisarja, povsod povpraševaje, kje je starešinstvo. Nagovarjala je gospode tako tiho in tako od daleč, da so jo komaj zapazili ali pa še ne; kar zadene, kakor slepa, na nekega vojaka.
41. Ta popade prestrašeno deklico ter jo pahne iz pisarnice na mostovž; zmerjaje jo jej pove, da se starešinstvo le pismeno prosi.
42. S tem pisanjem je šla zopet na stopnice sest.
43. Vsa poterta ni vedela, kaj bi počela; kar jej pride na misel velikanski spominek cara Petra I. Tej bronasti podobi, mislila si je, bom podala prošnjo, morda opravi več, kakor sem opravila na stopnicah v palači starešinstva. Šla je k podobi; ali spomenik je silno visok, ni jej mogoče, da bi prošlo caru v roke dala. Plezati torej jame proti cesarskemu spominku, podoba stoji namreč na visoki skali.
44. Hitro se je ta vesela novica pregnancu v Sibirijo naznanila. Serčno je želela deklica, da bi še enkrat videla svoje starše, pisala jim je torej, da naj urno zapuste nesrečni kraj ter se vrnejo v predrago domovje.
45. Spomnivši z božjo pomočjo svojo težko ali blago nalogo, spomnila se je Praskovna obljube, ki jo je storila gostoljubnim nunam. Bogato obdarjena torej se je vrnila k njim.
46. Umiraje že je poprašala po starših, kjer so in ker jih ni bilo je neki rekla: V nebesih jih bodem videla, tam je naša prava domovina, ta naš nihče preganjal ne bode.

Interieri/eksterieri

1. eksterieri	24. interieri
2. interieri + eksterieri	25. interieri
3. interieri	26. interieri
4. eksterieri	27. eksterieri
5. eksterieri	28. eksterieri
6. eksterieri	29. interieri
7. eksterieri	30. eksterieri
8. eksterieri	31. interieri
9. eksterieri	32. interieri
10. interieri	33. eksterieri

11. interieri 12. eksterieri 13. eksterieri 14. interieri 15. eksterieri 16. eksterieri 17. interieri 18. eksterieri 19. interieri 20. interieri 21. eksterieri 22. eksterieri 23. interieri	34. interieri 35. interieri 36. interieri + eksterieri 37. interieri + eksterieri 38. interieri 39. interieri 40. interieri 41. interieri 42. interieri 43. eksterieri 44. interieri + eksterieri 45. interieri 46. /
Kako se menjajo prostori 1. merzla Sibirija 2. domači kraj 3. vas Išim 4. vas Išim 5. vas Išim 6. vas Išim 7. Petrograd 8. vas Išim 9. Sibirija 10. Topolsk 11. Topolsk 12. Petrograd 13. na poti v Petrograd 14. na kmetih 15. na poti v Petrograd 16. na poti v Petrograd 17. na kmetih 18. mrzla Sibirija 19. prenočišče na prostem 20. prenočišče na prostem 21. na poti v Petrograd 22. v vasi	23. v cerkvi 24. županov dom 25. na kmetih 26. na kmetih 27. na poti v Petrograd 28. na poti v Petrograd 29. pri krmčarici 30. na poti v Petrograd 31. cerkev 32. pri gospe Milinski 33. na poti v Petrograd 34. samostan 35. samostan 36. vas Iši 37. Petrograd 38. palača starešinstva 39. palača starešinstva 40. palača starešinstva 41. palača starešinstva 42. palača starešinstva 43. na ulici v Petrogradu 44. vas Iši 45. samostan 46. nebesa
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. pet povedi 2. dve povedi 3. ena poved 4. ena poved	24. tri povedi 25. dve povedi 26. ena poved 27. dve povedi

5. ena poved 6. ena poved 7. tri povedi 8. ena poved 9. ena poved 10. ena poved 11. ena poved 12. ena poved 13. ena poved 14. ena poved 15. dve povedi 16. ena poved 17. dve povedi 18. tri povedi 19. ena poved 20. ena poved 21. ena poved 22. dve povedi 23. ena poved	28. dve povedi 29. ena poved 30. dve povedi 31. tri povedi 32. dve povedi 33. tri povedi 34. dve povedi 35. dve povedi 36. ena poved 37. ena poved 38. ena poved 39. dve povedi 40. tri povedi 41. ena poved 42. ena poved 43. tri povedi 44. dve povedi 45. ena poved 46. ena poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. merzla Sibirija 2. domači kraj 3. vas Išim 4. vas Išim 5. vas Išim 6. vas Išim 7. Petrograd 8. vas Išim 9. Sibirija 10. Topolsk 11. Topolsk 12. Petrograd 13. na poti v Petrograd 14. na kmetih 15. na poti v Petrograd 16. na poti v Petrograd 17. na kmetih 18. mrzla Sibirija 19. prenočišče na prostem 20. prenočišče na prostem 21. na poti v Petrograd 22. v vasi 23. v cerkvi	24. županov dom 25. na kmetih 26. na kmetih 27. na poti v Petrograd 28. na poti v Petrograd 29. pri krmčarici 30. na poti v Petrograd 31. cerkev 32. pri gospe Milinski 33. na poti v Petrograd 34. samostan 35. samostan 36. vas Išim 37. Petrograd 38. palača starešinstva 39. palača starešinstva 40. palača starešinstva 41. palača starešinstva 42. palača starešinstva 43. na ulici v Petrogradu 44. vas Išim 45. samostan 46. nebesa
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor	

1. konkretno 2. nekonkretno 3. konkretno 4. konkretno 5. konkretno 6. konkretno 7. konkretno 8. konkretno 9. konkretno 10. konkretno 11. konkretno 12. konkretno 13. nekonkretno 14. nekonkretno 15. nekonkretno 16. nekonkretno 17. nekonkretno 18. konkretno 19. nekonkretno 20. nekonkretno 21. nekonkretno 22. nekonkretno 23. nekonkretno	24. konkretno 25. nekonkretno 26. nekonkretno 27. nekonkretno 28. nekonkretno 29. nekonkretno 30. nekonkretno 31. nekonkretno 32. konkretno 33. nekonkretno 34. nekonkretno 35. nekonkretno 36. konkretno 37. konkretno 38. konkretno 39. konkretno 40. konkretno 41. konkretno 42. konkretno 43. konkretno 44. konkretno 45. nekonkretno 46. /
Geografski prostor 1. velika pokrajina 2. podeželje 3. podeželje 4. podeželje 5. podeželje 6. podeželje 7. mesto 8. podeželje 9. velika pokrajina 10. mesto 11. mesto 12. mesto 13. na poti 14. podeželje 15. na poti 16. na poti 17. podeželje 18. velika pokrajina 19. gozd 20. gozd 21. na poti	24. mesto 25. mesto 26. podeželje 27. na poti 28. na poti 29. podeželje 30. na poti 31. podeželje 32. mesto 33. na poti 34. mesto 35. mesto 36. podeželje 37. mesto 38. mesto 39. mesto 40. mesto 41. mesto 42. mesto 43. mesto 44. podeželje

22. podeželje 23. podeželje	45. mesto 46. /
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru Prostora ne opiše z barvami.	
Metafore za prostor 1.natorna ječa - okrasni pridevek ali epiteton; zima je od sile dolga – pretiravanje ali hiperbula 4. Letala je ko serna po gozdu in polji – primer ali komparacija 7. Pot iz Sibirije v Petrograd je silno silno dolga – podvojitev ali geminacija...ter jako težavna – pretiravanje ali hiperbula.	
Ali prostor opiše komično... 1. napeto 2. žalostno 3. veselo 4. veselo 5. veselo 6. žalostno 7. žalostno 8. upajoče 9. kot dejstvo 10. kot dejstvo 11. kot dejstvo 12. žalostno 13. žalostno 14. veselo 15. žalostno 16. žalostno 17. žalostno 18. žalostno 19. žalostno 20. žalostno 21. žalostno 22. veselo 23. žalostno 24. veselo	25. veselo 26. veselo 27. veselo 28. napeto 29. veselo 30. veselo 31. veselo 32. veselo 33. tragično 34. veselo 35. veselo 36. veselo 37. žalostno 38. napeto 39. žalostno 40. upajoče 41. tragično 42. upajoče 43. žalostno 44. navdušeno 45. veselo 46. veselo

Kontrasti v prostoru 38. Sedaj je bila deklica v velikem mestu.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno 8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno 13. vsevedno 14. vsevedno 15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno 19. vsevedno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno 23. vsevedno 24. vsevedno	25. vsevedno 26. vsevedno 27. vsevedno 28. vsevedno 29. vsevedno 30. vsevedno 31. vsevedno 32. vsevedno 33. vsevedno 34. vsevedno 35. vsevedno 36. vsevedno 37. vsevedno 38. vsevedno 39. vsevedno 40. vsevedno 41. vsevedno 42. vsevedno 43. vsevedno 44. vsevedno 45. vsevedno 46. vsevedno
Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. antipatija 2. antipatija 3. simpatija 4. simpatija 5. simpatija 6. antipatija 7. antipatija 8. simpatija 9. antipatija 10. antipatija	25. simpatija 26. simpatija 27. simpatija 28. antipatija 29. simpatija 30. simpatija 31. simpatija 32. simpatija 33. antipatija 34. simpatija

11. antipatija	35. simpatija
12. antipatija	36. simpatija
13. antipatija	37. antipatija
14. simpatija	38. antipatija
15. antipatija	39. antipatija
16. antipatija	40. antipatija
17. antipatija	41. antipatija
18. antipatija	42. antipatija
19. antipatija	43. antipatija
20. antipatija	44. simpatija
21. antipatija	45. simpatija
22. simpatija	46. simpatija
23. antipatija	
24. simpatija	

4.10 CERKEV SVETEGA KRIŽA PRI BELAKU

Avtor: J. Parapat

Čas v prostoru

1. Človeku je prirojeno, da viditi želi tiste kraje, v katerih so se godile reči, ki so s časnim ali večnim blagrom njegovim v ozki zvezi. In keder je videl on nesrečne kraje, spominja se živo tistih, za človeštvo sploh tako imenitnih dogodeb, ki so se godile ondi.
2. Zato vidimo pri vseh narodih vseh časov, da so radi hodili na taka mesta, da so romali.
3. Tako mora vsak pravi Mohamedamec popotovati enkrat v življenju v Meko, kamor je padel, kakor basnujejo arabi, kamen iz nebes, ki je bil v začetku bel, pozneje pa ves črn postal, zavoljo groznih pregreh, ki so se godile posvetu.
4. Pri Judih je bila božja postava, ki ukazuje, da mora vsak odraščeni moški ob prazniki romati v Jeruzalem.
5. Katoliška cerkev nas sicer uči, da je Bog povsod, da smemo povsod povzdigovati roke k očetu njegovih ljubljenih otrok in da nas more uslišati, če smo doma ali na polji ali na kaki gori ali kje drugej.
6. Na romanju šele spoznavamo, kaj smo mi proti bogu – prah in senca, kako revni da smo, kako bi se nam godilo, ko bi nam ne kimalo od druge strani neskončna ljubezen božja.
7. Tedaj so pogosto obiskovali zakeršanstvo najimenitnejše kraje: Betlehem, grob Odrešenikov in sploh vse tiste mesta, kjer je Kristus bival.
8. Ko je divjo Saracen le te svete kraje ugrabil, spremenili so se te občutki v goreče djanje; od tega časa vidimo veličanske trume na poti proti sveti deželi.
9. Ravnotako so že zgodaj jeli kristjani romati k groboma sv. Petra in Pavla v Rim.
10. Pozneje so obiskovali gomile posebno imenitnih svetnikov, vzlasti so hodili v take kraje, kjer se je veliko čudežev zgodilo, ktere na spričujejo cerkveni očaki.
11. Tako je na španjskem imenitna božja pot sv. Jakoba v Komposteli. Na Monserat so romali kralji, romarji, vitezi.
12. Cerkev svetega križa pri Belaku, ki še ni tako obče znana, ki sicer ni tako znana kakor Tersat, ne bogata kot Marija Celj, ki nima tako lepih in starih slikarij kot Velesovo, ki je pa kaj čudna v začetku in početku svojem.
13. Ljubi romar, ki si prišel v Belak, pojdi z menoj!
14. Pervi pogled kaže, da cerkev sv. Kiža ni stara: zidava, slike, oltarji glasno govore, da

je iz novejših časov.

15. V davnih davnih časih bila je ondi, kjer sedaj cerkev stoji, pristava z družinsko hišo necega Jurja Sigmunda Regačnika. Obdana je bila le – ta pristava z zidom, na katerem je bila po polnočni strani skoraj tik Zilske ceste namalan križ.
16. Ker pa zavoljo hudih bolečin ni mogla stopiti na noge, nesle so jo dekile k omenjenemu križu.
17. Odsihmal so pogosto poklekovali mimoidoči na klopico in molili pred križem.
18. To se ve, da so jeli ljudje vreti od vseh strani gledat, kak čudež se godi na Peravi.
19. Hitro naznanijo vse te prigodbe od kraja do konce grebenjskemu samostanu, kot duhovski oblasnji.
20. Leta 1929 je bamberski škof Ekbert istrijskega mejnega grofa Bertolda drugega sin, v Belaku napravil bolnišnico sv. Katarine za 12 revežev, v kateri so pa tudi pobožni romarji našli prenočišča in zavetje.
21. Zdaj je tedaj bolnišnica s Peravo vred postala lasntnina Grebenjskega samostana, od koder je dobivala dušne pastirje, ki so obenem leta 1685 tudi službo opravljali na Peravi.
22. Ondi pa , kakor naš sporočevavec dalje piše, ni hotel verjeti tedajšnji prelat Avguštin Pihler, kar so mu pripovedovali o čudnih prigodbah na Peravi. Mislil si je, da so le prazne sanarije, ki godo tako kmalu izginile, kakor so prišle.
23. Ko se pelje iz Verbe proti belaški ravnini, pride mu na misel, da zidar, katerega je bil s seboj vzel, nima nobenega za preiskavo potrebnega orodja pri sebi.
24. Kakor smo omenili, vremo je radovedno ljudstvo k sv. Križu na Peravo. Kdor je imel kako bolezen, iskal je tukaj pomoči in je tudi našel.
25. Tačasni glavar Bamberski pl. Trokav, se je posebno krepko upiral zidanju na škofijskem svetu in verž ko ne bi bili po vodi splavali vsi sklepi Norbertinskega kapitela, ako bi ne bila prišla komisija nalašč iz Celovca na Peravo.
26. Kmalu so poslali iz Bamberga 500 gold vsaj za začetek zidanja.
27. Na Peravi kakor tudi v Belaku se je zbrala omenjeni dan taka množica ljudi, kakor morebiti še nikoli ne prej ne poznej.
28. Le ta kapelica je tik ceste, ki pelje iz Belaka na Zilo, derži se cerkve na vzhodni strani ter se razprostira od severa proti jugu tako, da sta si oltarja, kapelski in cerkveni, ravno nasproti.
29. Njen sled se še vidi na severni strani pokopališča, ktero so napravili na stroške blagodarne gospe Sidonije pl. Wilčnikove, ki si je s tem lep spominek postavila.
30. Imela je Šent-Peterska cerkvica menda tri altarje, ker tri podobe altarne se še hranjujejo v blaganjici Kriški.
31. Nova fara je postala v kratkem kraj, kamor so romali Koroški in Kranjci, vzlasti Gorenjci, kar se še danes godi.
32. Leta 1840 pripovedujejo spominske bukve, so dobili na Peravo 22 centov težak zvodn iz Golnarjeve zvonarne v Celovcu.
33. Kakor sem že povedal, stoji cerkev med Zilsko cesto in Ghonovo pristavo, ki je mično poslopje, zidano po sedanji šegi. Za hišo razprostira se vert z vodomedom, kipi in s krasnim rastlinjakom, ki je komaj dozidan. Od te strani je pogled na Peravo zelo lep, posebej pri Ghonovem znamenji na polji.
34. V 40 dnevnem postu pa molijo na Peravi križev pot in sicer v petkih po žegnani maši v slovenskem, v nedeljah po žegnu ali blagoslovu pa v nemškem jeziku; res lepa koristna naprava.
35. Prebral si vse te čertice ljubi bralec, ali da se prepričaš, da je tako, pojdi sam na Peravo in glej, verjel boš.

Interieri/eksterieri 1. eksterieri 2. eksterieri 3. eksterieri 4. eksterieri 5. eksterieri 6. eksterieri 7. eksterieri 8. eksterieri 9. eksterieri 10. eksterieri 11. eksterieri 12. interieri + eksterieri 13. eksterieri 14. interieri + eksterieri 15. interieri 16. eksterieri 17. eksterieri	18. eksterieri 19. interieri 20. eksterieri 21. eksterieri 22. eksterieri 23. eksterieri 24. eksterieri 25. eksterieri 26. eksterieri 27. eksterieri 28. eksterieri 29. eksterieri 30. eksterieri 31. eksterieri 32. eksterieri 33. eksterieri 34. eksterieri 35. eksterieri
Kako se menjajo prostori 1. romarski kraji 2. romarski kraji 3. Meka 4. Jeruzalem 5. dom, polje, gora; povesod 6. romarski kraji 7. Betlehem 8. Sv. dežela 9. Rim 10. romarski kraji 11. Španska, Laška božja pot 12. cerkev sv. Križa na Peravi 13. Belak 14. cerkev sv. Križa na Peravi 15. družinska hiša 16. čudodelni križ – Perava 17. čudodelni križ – Perava	18. Perava 19. Grebenski samostan 20. Belak 21. Perava 22. Perava 23. pot iz Verbe proti Belaku 24. Perava 25. Perava 26. Bangerg 27. Perava 28. Perava 29. Perava 30. Perava 31. Perava 32. Perava 33. Perava 34. Perava 35. Perava
Koliko prostora je posvečeno opisu 1. dve povedi 2. ena poved 3. ena poved	18. ena poved 19. ena poved 20. ena poved

4. ena poved 5. ena poved 6. ena poved 7. ena poved 8. ena poved 9. ena poved 10. ena poved 11. dve povedi 12. dve povedi 13. ena poved 14. ena poved 15. dve povedi 16. ena poved 17. ena poved	21. ena poved 22. ena poved 23. ena poved 24. ena poved 25. ena poved 26. ena poved 27. ena poved 28. ena poved 29. ena poved 30. ena poved 31. ena poved 32. ena poved 33. tri povedi 34. ena poved 35. ena poved
Količina prostora (na trgu...%) 1. romarski kraji 2. romarski kraji 3. Meka 4. Jeruzalem 5. dom, polje, gora; povesod 6. romarski kraji 7. Betlehem 8. Sv. dežela 9. Rim 10. romarski kraji 11. Španska, Laška božja pot 12. cerkev sv. Križa na Peravi 13. Belak 14. cerkev sv. Križa na Peravi 15. družinska hiša 16. čudodelni križ – Perava 17. čudodelni križ – Perava 18. Perava	19. Grebenski samostan 20. Belak 21. Perava 22. Perava 23. pot iz Verbe proti Belaku 24. Perava 25. Perava 26. Bangerg 27. Perava 28. Perava 29. Perava 30. Perava 31. Perava 32. Perava 33. Perava 34. Perava 35. Perava
Konkretno ali nekonkretno poimenovan prostor 1. nekonkretno 2. nekonkretno 3. konkretno 4. konkretno 5. nekonkretno 6. nekonkretno 7. konkretno 8. konkretno 9. konkretno 10. nekonkretno	19. konkretno 20. konkretno 21. konkretno 22. konkretno 23. konkretno 24. konkretno 25. konkretno 26. konkretno 27. konkretno 28. konkretno

11. konkretno 12. konkretno 13. konkretno 14. konkretno 15. konkretno 16. konkretno 17. konkretno 18. konkretno	29. konkretno 30. konkretno 31. konkretno 32. konkretno 33. konkretno 34. konkretno 35. konkretno
Geografski prostor 1. neopredeljen 2. neopredeljen 3. mesto 4. mesto 5. podeželje, mesto, gore... 6. neopredeljen 7. mesto 8. mesto 9. mesto 10. neopredeljen 11. podeželje 12. podeželje 13. podeželje 14. podeželje 15. podeželje 16. podeželje 17. podeželje 18. podeželje	19. podeželje 20. podeželje 21. podeželje 22. podeželje 23. podeželje 24. podeželje 25. podeželje 26. mesto 27. podeželje 28. podeželje 29. podeželje 30. podeželje 31. podeželje 32. podeželje 33. podeželje 34. podeželje 35. podeželje
Primerjava fiktivnih prostorov z realnimi Ni fiktivnih prostorov, so samo realni.	
Barve v prostoru Prostora nikoli ne opiše z barvo.	
Metafore za prostor 13. Dva sterbra držita balkon – poosebitev ali personifikacija 15. V davnih davnih časih – podvojitev ali geminacija	

Ali prostor opiše komično... 1. kot dejstvo 2. kot dejstvo 3. kot dejstvo 4. kot dejstvo 5. kot dejstvo 6. kot dejstvo 7. kot dejstvo 8. kot dejstvo 9. kot dejstvo 10. kot dejstvo 11. kot dejstvo 12. kot dejstvo 13. veselo 14. kot dejstvo 15. kot dejstvo 16. upajoče 17. upajoče 18. konkretno	19. konkretno 20. konkretno 21. veselo 22. kot dejstvo 23. kot dejstvo 24. kot dejstvo 25. kot dejstvo 26. veselo 27. veselo 28. kot dejstvo 29. kot dejstvo 30. kot dejstvo 31. ponosno 32. kot dejstvo 33. kot dejstvo 34. kot dejstvo 35. kot dejstvo
Kontrasti v prostoru Jih ni.	
Pripovedovalčev opis prostora (vsevedno, prvoosebno, personalno) 1. vsevedno 2. vsevedno 3. vsevedno 4. vsevedno 5. vsevedno 6. vsevedno 7. vsevedno 8. vsevedno 9. vsevedno 10. vsevedno 11. vsevedno 12. vsevedno 13. prvoosebno 14. vsevedno 15. vsevedno 16. vsevedno 17. vsevedno 18. vsevedno	19. vsevedno 20. vsevedno 21. vsevedno 22. vsevedno 23. vsevedno 24. vsevedno 25. vsevedno 26. vsevedno 27. vsevedno 28. vsevedno 29. vsevedno 30. vsevedno 31. vsevedno 32. vsevedno 33. prvoosebno 34. vsevedno 35. prvoosebno

Bralčeva (moja – subjektivna) ocena simpatije/antipatije do prostora 1. simpatija 2. simpatija 3. simpatija 4. simpatija 5. simpatija 6. simpatija 7. simpatija 8. simpatija 9. simpatija 10. simpatija 11. simpatija 12. simpatija 13. simpatija 14. simpatija 15. simpatija 16. simpatija 17. simpatija	18. simpatija 19. simpatija 20. simpatija 21. simpatija 22. antipatija 23. simpatija 24. simpatija 25. antipatija 26. simpatija 27. simpatija 28. simpatija 29. simpatija 30. simpatija 31. simpatija 32. simpatija 33. simpatija 34. simpatija 35. simpatija

5 *LITERATURA*

STROKOVNA LITERATURA:

- Marjan DOLGAN 1979: Pripovedovalec in pripoved. Maribor: Obzorja
- Marjan DOLGAN 1983: Kompozicija Pregljevega pripovedništva. Koper: Lipa
- Janko KOS 2002: Pregled slovenskega slovstva. Ljubljana: DZS

LEPOSLOVJE:

- Andrejčkov Jože: Žalost in veselje. Družba sv. Mohorja. Celje 1866. Slovenske večernice, ponatis.
- L. F.: Anton Janežič. Celovec 1870. Slovenske večernice.
- Josip Jurčič: Grad Rojinje. Celovec 1866. Slovenske večernice.
- J.P.: Hčerina ljubezen. Celovec 1866. Slovenske večernice.
- Hrabroslav Perne: Molitev v nevarnosti največ premore. Celovec 1870. Slovenske večernice.
- Andrej Pajk: Spomini starega Slovenca. Celovec 1865. Slovenske večernice.
- J. Parapat: Cerkev sv. Križa pri Belaku. Celovec 1864. Slovenske večernice.
- Ljud. Tomšič: Uboga družina. Celovec 1864. Slovenske večernice.
- En krivičen vinar deset pravičnih sne (po sporočilu nekega duhovnika). Celovec 1864. Slovenske večernice.
- Jernejček gre v šolo. Celovec 1864. Slovenske večernice.